

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 w województwie podlaskim

plany zadań ochronnych
Natura 2000

**Praca zbiorowa pod redakcją dr Małgorzaty Falenckiej-Jabłońskiej, 2011r.
Zmiany wprowadzone przez RDOŚ w Białymstoku - 2014r.**

Spis treści

1. Etap wstępny pracy nad Planem.....	
1.1 Informacje ogólne.....	
1.2 Ustalenie terenu objętego Planem.....	
1.3 Mapa obszaru Natura 2000.....	
1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu	
1.5. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych Planem.....	
1.6. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu.	
1.7. Kluczowe instytucje/osoby dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności	
1.8. Zespół Lokalnej Współpracy.....	
2. Etap II Opracowanie projektu Planu	

Moduł A.....

2.1. Informacja o obszarze i przedmiotach ochrony.....	
2.2. Ogólna charakterystyka obszaru.....	
2.3. Struktura własności i użytkowania gruntów.....	
2.4. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka	
2.5. Istniejące plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego.....	
2.6. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych – dane zweryfikowane.....	
2.6.1. Typy siedlisk przyrodniczych.....	
2.6.2. Gatunki roślin i ich siedliska występujące na terenie obszaru.....	
2.6.3. Gatunki zwierząt i ich siedliska występujące na terenie obszaru	

Moduł B.....	
3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem.....	
4. Analiza zagrożeń	
5. Cele działań ochronnych	
Moduł C.....	
6. Ustalenie działań ochronnych	
7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony.....	
7.1. Zestawienie powierzchni monitoringowych.....	
7.2. Rozmieszczenie powierzchni próbnych.....	
8. Wskazania do dokumentów planistycznych.....	
9. Przesłanki sporządzenia planu ochrony.....	
10. Projekt korekty SDF obszaru i jego granic	
11. Zestawienie uwag i wniosków	
12. Literatura	
13. Dokumentacja fotograficzna Dolina Górnej Narwi PLB200007.....	
14. Wykaz załączników	

Dokumentacja Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 „Dolina Górnej Narwi” PLB200007 w województwie podlaskim

1. Etap wstępny pracy nad Planem

1.1. Informacje ogólne

Nazwa obszaru	Dolina Górnej Narwi
Kod obszaru	PLB200007
Opis granic obszaru	Plik *.shp w układzie współrzędnych PUWG 1992 (EPSG: 2180)
SDF	Plik PDF Standardowego Formularza Danych, załącznik nr 1
Położenie	Obszar położony w województwie podlaskim, w powiatach: białostocki, bielski, hajnowski, w gminach: Juchnowiec Kościelny, Łapy, Michałowo, Poświętne, Suraż, Zabłudów, Bielsk Podlaski, m. Wyszki, Narew, Narewka, Czyże.
Powierzchnia obszaru (w ha)	18 384,10
Status prawny	Obszar specjalnej ochrony ptaków utworzony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2313 z późn. zmian.)
Termin przystąpienie do sporządzenia Planu	7.03.2011 r.
Koordynator Planu	Dr Małgorzata Falencka-Jabłońska, tel. 22 715 04 13, falenckm@ibles.waw.pl
Planista Regionalny	Iwona Naliwajek, tel. 85 74 069 81 w. 27, inaliwajek@rdos.gov.pl
Sprawujący nadzór	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku, ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15–554 Białystok, tel. 85 74 06 981, fax. 85 74 06 982

1.2 Ustalenie terenu objętego Planem

Lp.	Nazwa krajowej formy ochrony przyrody pokrywającej się z obszarem	Dokument planistyczny	Uzasadnienie wyłączenia części terenu ze sporządzania PZO	Procent powierzchni obszaru pokryty istniejącym dokumentem planistycznym
			<p>Nie stwierdzono przesłanek określonych w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody, które uzasadniałyby nie obejmowanie jakiegokolwiek części obszaru projektem Planu</p>	

1.3. Mapa obszaru Natura 2000 – Załącznik Nr 2

1.4. Opis założeń do sporządzenia Planu

Założeniem do opracowania projektu planu zadań ochronnych jest utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu przedmiotów ochrony danego obszaru Natura 2000. Obowiązek ten wynika z art. 4 dyrektywy ptasiej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - Dz. U.L 020 26/01/2010).

Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 o powierzchni 18 384,10 ha położony jest w województwie podlaskim na terenie gmin: Juchnowiec Kościelny (662,2 ha), Łapy (354,1 ha), Michałowo (1293,0 ha), Poświętne (1442,5 ha), Suraz (2402,8 ha), Zabłudów (755,7 ha), Bielsk Podlaski - gmina wiejska (1710,4 ha), Wyszki (2338,7 ha), Czyże (394,6 ha), Narew (6264,3 ha) i Narewka (765,8 ha) został wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 25, poz. 133) z późn. zm.

Obowiązek sporządzenia projektu planu zadań ochronnych (PZO) dla obszaru Natura 2000 wynika z art. 28 ust. 1. ustawy o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2009 nr 151 poz. 1220 ze zm.). Podstawą prawną projektu PZO jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. Celem opracowania PZO jest ocena stanu zachowania siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które mają znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej.

Dokumentacja projektu PZO zestawiana jest w kolejnych etapach prac w formie elektronicznej. Zapoznanie się ze zgromadzonymi materiałami oraz projektem planu jest możliwe za pomocą strony internetowej RDOŚ Białystok, w zakładce Natura 2000.

Zespół ekspertów realizujący projekt PZO wraz z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Białymstoku zorganizują trzy serie spotkań dyskusyjnych z udziałem przedstawicielami zainteresowanych podmiotów prowadzących działalność na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz lokalnej społeczności i władz samorządowych.

Obszar ten to ostoja ptasia o randze europejskiej E 30. Występują tu co najmniej 34 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

Zgodnie z aktualnym standardowym formularzem danych przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 są następujące gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG:

- A021 Bąk (*Botaurus stellaris*)
- A031 Bocian biały (*Ciconia ciconia*)
- A038 Łabędź krzykliwy (*Cygnus cygnus*)

- A081 Błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*)
- A084 Błotniak łąkowy (*Circus pygargus*)
- A119 Kropiatka (*Porzana porzana*)
- A120 Zielonka (*Porzana parva*)
- A122 Derkacz (*Crex crex*)
- A151 Batalion (*Philomachus pugnax*)
- A154 Dubelt (*Gallinago media*)
- A197 Rybitwa czarna (*Chlidonias niger*)
- A215 Puchacz (*Bubo bubo*)
- A222 Sowa błotna (*Asio flammeus*)
- A239 Dzięcioł białogrzbiety (*Dendrocopos leucotos*)
- A272 Podróżniczek (*Luscinia svecica*)
- A294 Wodniczka (*Acrocephalus paludicola*)
- A409 Cietrzew (*Tetrao tetrix*)

Gatunki ptaków migrujących regularnie występujące na obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 nie wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, a stanowiące przedmioty ochrony w obszarze:

- A006 Perkoz rdzawoszyi (*Podiceps grisegena*)
- A041 Gęś białoczelna (*Anser albifrons*)
- A050 Świstun (*Anas penelope*)
- A054 Rożeniec zwyczajny (*Anas acuta*)
- A055 Cyranka (*Anas querquedula*)
- A118 Wodnik zwyczajny (*Rallus aquaticus*)
- A142 Czajka (*Vanellus vanellus*)
- A156 Rycyk (*Limosa limosa*)

- A162 Krwawodziób (*Tringa totanus*)
- A198 Rybitwa białoskrzydła (*Chlidonias leucopterus*)

Lista przedmiotów ochrony może ulec zmianie w toku prac nad projektem planu zadań ochronnych.

Proces planistyczny prowadzący do sporządzenia projektu Planu składa się z następujących etapów

ETAP I

Wstępny: przygotowanie do prac nad projektem planu i utworzenie Zespołu Lokalnej Współpracy

ETAP II

Opracowanie projektu PZO (zgromadzenie informacji o obszarze i przedmiotach ochrony, ocena stanu ochrony, ustalenie i identyfikacja zagrożeń, harmonogram przeprowadzonych prac).

ETAP III

Opiniowanie i weryfikacja projektu Planu

W toku prowadzenia prac nad projektem PZO bieżące informacje o ich postępach i przebiegu będą publikowane na stronie internetowej RDOŚ w Białymstoku <http://www.bialystok.rdos.gov.pl/natura2000pzo/> oraz udostępnione wszystkim zainteresowanym stronom w siedzibach jednostek administracji samorządowej (gminy, starostwa). Umożliwi to ścisłą współpracę wykonawców projektu PZO z lokalnymi społecznościami, instytucjami oraz potencjalnymi inwestorami.

Położenie - powiaty: białostocki, bielski, hajnowski; teren gmin: Juchnowiec Kościelny, Łapy, Michałowo, Poświętne, Suraz, Zabłudów, Bielsk Podlaski m. Wyszki, Czyże, Narew, Narewka; województwo podlaskie.

Ustalenia planu zadań ochronnych mogą w sposób bezpośredni oddziaływać na:

- organy administracji leśnej;
- organy administracji samorządowej i terenowe organy administracji rządowej;
- właścicieli i użytkowników gruntów rolnych, leśnych oraz wód a także właścicieli nieruchomości, w obrębie których występują przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007;
- przedsiębiorców, którzy prowadzą działalność na obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007.

1.5. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych Planem

Lp.	Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	% pokr.	Pop. osiadł.	Pop. lęgowa	Populacja migrująca	Ocena pop.	Ocena st. zach.	Ocena izol.	Ocena ogólna	Opinia dot. wpisu
Z1	A006	Perkoz rdzawoszyi	<i>Podiceps grisegena</i>			60		C	B	C	C	
Z2	A021	Bąk	<i>Botaurus stellaris</i>			49		C	B	C	C	
Z3	A022	Bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>			0-1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z4	A030	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>			1-2		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z5	A031	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>			105-137		C	C	C	C	
Z6	A038	Łabędź krzykliwy	<i>Cygnus cygnus</i>			2		B	B	B	B	
Z7	A041	Gęś białoczelna	<i>Anser albifrons</i>			15000		C	C	C	C	
Z8	A050	Świstun	<i>Anas penelope</i>			10000		C	C	C	C	
Z9	A054	Rożeniec	<i>Anas acuta</i>			2000-3000		C	C	C	C	

Z10	A055	Cyranka	<i>Anas querquedula</i>			350-410		B	B	C	B	
Z11	A060	Podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>			0-1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z12	A072	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>			4-6		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z13	A074	Kania czarna	<i>Milvus migrans</i>			0-1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z14	A075	Bielik	<i>Haliaetus albicilla</i>			1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z15	A081	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>			41-91		C	B	C	C	
Z16	A082	Błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>			0		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z17	A084	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>			5-45		B	B	C	B	
Z18	A094	Rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>			0-1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z19	A104	Jarząbek	<i>Bonasia bonasia</i>			9-14		D				Nie uznano za przedmiot ochrony .
Z20	A118	Wodnik	<i>Rallus aaquaticus</i>			300-400		C	B	C	C	
Z21	A119	Kropiatka	<i>Porzana porzana</i>			323		C	B	C	C	

Z22	A120	Zielonka	<i>Porzana parva</i>			32-42		C	B	C	C	
Z23	A122	Derkacz	<i>Crex crex</i>			651-887		C	B	C	B	
Z24	A127	Żuraw	<i>Grus grus</i>			34-36		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z25	A142	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>			3000-4000		C	C	C	C	
Z26	A151	Batalion (populacja rozrodcza)	<i>Philomachus pugnax</i>			0-6		C	B	B	B	Podczas inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku nie stwierdzono oznak gniazdowania tego gatunku. Od kilkunastu lat nie stwierdzono lęgu tego gatunku na tym terenie (ekspertyzy: Pugacewicz i in. 1999, 2007, 2010).
Z27	A151	Batalion (populacja przemieszczająca się)	<i>Philomachus pugnax</i>			4000-5000		C	B	B	B	
Z28	A154	Dubelt	<i>Gallinago media</i>			62-94		B	B	B	B	
Z29	A156	Rycyk	<i>Limosa limosa</i>			330		B	B	C	B	
Z30	A162	Krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>			215		B	B	C	B	

Z31	A195	Rybitwa białoczelna	<i>Sterna albifrons</i>			1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z32	A196	Rybitwa białowąsa	<i>Chlidonias hybridus</i>			2-5		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z33	A197	Rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>			60		C	B	C	C	
Z34	A198	Rybitwa białoskrzydła	<i>Chlidonias leucopterus</i>			1145		C	C	C	C	
Z35	A222	Sowa błotna	<i>Asio flameus</i>			0-2		C	B	C	B	
Z36	A224	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>			9-12		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z37	A229	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>			3-4		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z38	A234	Dzięcioł zielonosiwý	<i>Picus canus</i>			0-1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z39	A236	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>			15-26		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z40	A238	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>			7-41		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z41	A239	Dzięcioł białogrzbiety	<i>Dendrocopos leucotos</i>			2-5		C	C	C	C	
Z42	A246	Lerka	<i>Lullula arborea</i>			94-172		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z43	A255	Świergotek polny	<i>Anthus campestris</i>			5-22		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z44	A272	Podróżniczek	<i>Luscinia svecica</i>			5-23		C	C	C	C	

Z45	A294	Wodniczka	<i>Acrocephalus paludicola</i>			26-28		C	B	B	C	
Z46	A307	Jarzębka	<i>Sylvia nisoria</i>			42-68		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z47	A320	Muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>			1		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z48	A379	Ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>			36-40		D				Nie uznano za przedmiot ochrony
Z49	A409	Cietrzew	<i>Tetrao tetrix tetrix</i>			2-22		C	B	C	C	
Z50	A215	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>			1-2		C	C	C	C	
<i>pZ1</i>	A089	<i>Orlik krzykliwy</i>	<i>Aquila pomarina</i>			7		C	B	C	C	<i>Propozycja nowego przedmiotu ochrony - w oparciu o inwentaryzację z 2007 i 2010r.</i>
<i>pZ2</i>	A193	<i>Rybitwa rzeczna</i>	<i>Sterna hirundo</i>			0-29		C	C	C	C	<i>Propozycja nowego przedmiotu ochrony - w oparciu o inwentaryzację z 2007 i 2010r.</i>
<i>pZ3</i>	A338	<i>Gąsiorek</i>	<i>Lanius collurio</i>			391-891		C	A	C	B	<i>Propozycja nowego przedmiotu ochrony - w oparciu o inwentaryzację z 2007 i 2010r.</i>

1.6. Opis procesu komunikacji z różnymi grupami interesu.

Na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku została utworzona podstrona dotycząca projektu POIS.05.03.00-00-186/09 „Opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 na obszarze Polski” (<http://www.bialystok.rdos.gov.pl/natura2000pzo>). Na stronie tej zamieszczane są bieżące dane z prac nad projektem PZO dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007. Uwagi do projektu PZO można zgłaszać pisemnie na adres siedziby RDOŚ w Białymstoku, a także elektronicznie na adres email: iwona.naliwajek@bialystok.rdos.gov.pl.

W ramach prac nad projektem Planu został utworzony Zespół Lokalnej Współpracy (ZLW), składający się z przedstawicieli kluczowych grup interesu, tj. zainteresowane osoby i podmioty, których projekt Planu bezpośrednio dotyczy lub którzy mają wpływ na sposób realizacji ustaleń projektu Planu, a także eksperci przyrodnicy.

Członkowie ZLW pracowali nad projektem Planu w ciągu trzech spotkań dyskusyjnych, których celem było wypracowanie wspólnej wizji ochrony obszaru Natura 2000 – uwzględniającej zarówno obowiązki ochrony przedmiotów ochrony, wykorzystującej wiedzę naukową oraz lokalną wiedzę na temat obszaru oraz potrzeby i dążenia osób i podmiotów korzystających z obszaru.

Spotkania dyskusyjne odbyły się w następujących terminach: 5 V 2011 r. – w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Siemianówce, 22 VIII 2011 r. – w siedzibie Urzędu Gminy Narew oraz 19 IX 2011 r. – w Zajeździe „Pod Akacją” w Narwi. Na drugim spotkaniu wszyscy uczestnicy wzięli udział w ankiecie przeprowadzonej przez przedstawicieli IOŚ-PIB w ramach realizacji projektu badawczego Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego pt. „Modele konfliktów społecznych związanych z funkcjonowaniem obszarów Natura 2000 w Polsce”. Zbiórce wyniki tego sondażu dla całego woj. podlaskiego zostaną opublikowane na stronie internetowej IOŚ-PIB <http://www.ios.edu.pl> na przełomie 2011/2012 r. Informacje o spotkaniach ZLW były przekazywane zainteresowanym osobom i podmiotom listownie oraz drogą elektroniczną, zaproszenia na spotkania były także publikowane na stronie internetowej RDOŚ w Białymstoku. Dodatkowo, w prasie lokalnej publikowane było obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o przystąpieniu do opracowania projektu Planu (publikacja w dn. 15.03.2011 r. w „Gazecie Wyborczej”). Ponadto, obwieszczenie to zostało umieszczone na tablicach ogłoszeń urzędów gmin i starostw właściwych ze względu na miejsce i przedmiot postępowania.

Po zakończeniu prac nad projektem Planu w prasie lokalnej opublikowano obwieszczenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o przystąpieniu do konsultacji społecznych (22.11.2011 r. „Gazeta Wyborcza”). Jednocześnie obwieszczenie to umieszczono na tablicach ogłoszeń urzędów gmin i starostw właściwych ze względu na miejsce i przedmiot postępowania.

Po zamieszczeniu projektu Planu na stronie internetowej RDOŚ w Białymstoku w ciągu 21 dni od daty opublikowania istniała możliwość składania uwag i wniosków w formie pisemnej lub ustnej do przedstawionego dokumentu na adres:

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku

ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok

lub drogą elektroniczną na adres: iwona.naliwajek@bialystok.rdos.gov.pl

W związku ze zmianą przepisów prawnych dotyczących opracowania planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, wynikających z Rozporządzenia

Ministra Środowiska z dnia 17 kwietnia 2012r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz.U. z 2012r., poz.506), zaistniała konieczność dokonania zmian w projekcie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi. Zmiany polegały na wyodrębnieniu działań obligatoryjnych i fakultatywnych na terenie gospodarstw rolnych lub ich części, znajdujących się w granicach przedmiotowego obszaru Natura 2000. Zmiany planu zadań ochronnych w przedmiotowym zakresie zostały opracowane przez RDOŚ w Białymstoku. W związku z wprowadzeniem zmian do Planu, zaistniała konieczność przeprowadzenia ponownych konsultacji społecznych projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi. Przedmiotem konsultacji są działania obligatoryjne i fakultatywne wyodrębnione w Planie.

1.7. Kluczowe instytucje/osoby dla obszaru i zakres ich odpowiedzialności

Instytucja/osoby	Zakres odpowiedzialności	Adres siedziby instytucji/osoby	Kontakt
Marszałek Województwa Podlaskiego	polityka regionalna, planowanie przestrzenne, promocja regionu województwa podlaskiego, udostępnianie informacji w tym zakresie	Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 1 15-888 Białystok	85 74 85 101 kancelaria@umwp-podlasie.pl
Starostwo Powiatowe w Hajnówce	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Aleksego Zina 1 17-200 Hajnówka	85 682 27 18 starostwo@powiat.hajnowka.pl
Starostwo Powiatowe w Białymstoku	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Borsucza 2 15-569 Białystok	85 740-39-51 starosta@powiatbialostocki.pl
Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Lipowa 10 16-061 Juchnowiec Kościelny	85 713 28 80 sekretariat@juchnowiec.gmina.pl
Urząd Gminy Narewka	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Białowieska 1, 17-220 Narewka	85 682-98-80 gmina@narewka.pl
Urząd Miejski w Zabłudowie	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu,	ul. Rynek 8 16-060 Zabłudów	85 718-81-00 um@zabludow.pl

	udostępnianie informacji w tym zakresie		
Urząd Miejski w Suraziu	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. 11-go listopada 16 18-105 Suraz	85 650 31 84 umsuraz@zetobi.com.pl
Urząd Gminy Czyże	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	17-207 Czyże 98	85 681-89-90 ugczyze@ugczyze.pl
Urząd Gminy Michałowo	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Wąska 1 16-050 Michałowo	85 713 17 74 ugmich@michalowo.ug.gov.pl
Urząd Gminy Wyszki	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Piórkowska 2, 17-132 Wyszki	85 730 58 90 ug_wyszki@post.pl
Urząd Gminy Narew	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Mickiewicza 101, 17-210 Narew	85 681-60-16 narew@narew.gmina.pl
Urząd Gminy Poświętne	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Poświętne 21, 18-112 Poświętne	85 650-13-14 sekretariat@ug.poswietne.wrotapodlasia.pl
Urząd Miejski w Łapach	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Gen. Wł. Sikorskiego 24, 18-100 Łapy	85 715 22 51 sekretariat@lapy.podlasie.pl

Urząd Gminy Bielsk Podlaski	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Mickiewicza 46 17-100 Bielsk Podlaski	85 730-68-51 gmina@bielskpodlaski.pl
Sołectwo Klejniki II	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Klejniki 131 17-207 Klejniki	603 443 174
Sołectwo Klejniki I	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Klejniki 8 17-207 Klejniki	85 681 30 96
Sołectwo Iwanki, Rohozy	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Iwanki 17-210 Narew	85 681-62-74
Sołectwo Trześcianka	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Trześcianka 17-210 Narew	85 681-55-82
Sołectwo Tyniewiczze Duże	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Tyniewiczze Duże 17-210 Narew	85 681-62-00
Sołectwo Doratynka, Skaryszewo, Nowosiółki	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Skaryszewo 31 17-210 Narew	604-675-304
Narew (sołectwo Osiedle)	zarządzanie gospodarką przestrzenną i	ul. Białowieska 29	85 681-61-07

	planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	17-210 Narew	
Sołectwo Waniewo	zarządzanie gospodarką przestrzenną i planowanie przestrzenne, realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze powiatu, udostępnianie informacji w tym zakresie	Waniewo 2 17-210 Narew	85 681-60-66
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	sporządzanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i ocen ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych, w regionie wodnym, opracowywanie warunków korzystania z wód regionu wodnego, sporządzanie i prowadzenie wykazów obszarów chronionych na podstawie przepisów ustawy oraz przepisów odrębnych,	ul. Zarzecze 13B 03-194 Warszawa	22 587-02-00 sekretariat@warszawa.rzgw.gov.pl
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku	nadzór nad gospodarką leśną, promocja i udostępnianie informacji w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej na obszarze Lasów Państwowych	ul. Lipowa 51 15-424 Białystok	85 74 818 00 rdlp@bialystok.lasy.gov.pl
Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku	realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze województwa, nadzór nad obszarami sieci Natura 2000, promocja i udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Dojlidy Fabryczne 23 15-554 Białystok	85 740 69 81 biuro.bialystok@rdos.gov.pl
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	realizacja polityki ochrony środowiska na obszarze województwa, nadzór nad obszarami sieci Natura 2000, promocja i udostępnianie informacji w tym zakresie	ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa	22 579 29 00 kancelaria@gdos.gov.pl
Nadleśnictwo Żednia	nadzór nad gospodarką leśną, promocja i udostępnianie informacji w zakresie ochrony	Żednia 5 16-050 Michałowo	85 717 52 51 zednia.biuro@bialystok.lasy.

	przyrody i edukacji ekologicznej		gov.pl
Nadleśnictwo Rudka	nadzór nad gospodarką leśną, promocja i udostępnianie informacji w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej	ul. Olendzka 31 17-123 Rudka	85 730 58 00 rudka.biuro@bialystok.lasy.gov.pl
Nadleśnictwo Browsk	nadzór nad gospodarką leśną, promocja i udostępnianie informacji w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej	Gruszki 10 17-220 Narewka	85 685 83 44 browsk@bialystok.lasy.gov.pl
Nadleśnictwo Bielsk	realizacja gospodarki leśnej w Lasach Państwowych, nadzór nad gospodarką leśną w lasach prywatnych	ul. Studziwodzka 39 17-100 Bielsk Podlaski	85 730 26 52 bielsk@bialystok.lasy.gov.pl
Nadleśnictwo Dojlidy	nadzór nad gospodarką leśną, promocja i udostępnianie informacji w zakresie ochrony przyrody i edukacji ekologicznej	Al. 1000-lecia P.P. 75 15-111 Białystok	85 743-68-75 dojlidy@bialystok.lasy.gov.pl
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Hajnówce	wspieranie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich poprzez wdrażanie instrumentów współfinansowanych z budżetu Unii Europejskiej oraz udzielanie pomocy ze środków krajowych, zgodnie z Ustawą z dnia 9 maja 2008r o ARiMR (Dz.U. Nr 98 poz. 634, z późn zm.)	ul. Piłsudskiego 10 17-200 Hajnówka	85 682 64 66
Agencja Nieruchomości Rolnych GSP Michałowo	zarządzanie gruntami rolnymi własności Skarbu Państwa	16-050 Michałowo	85 717-90-00
Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Białymstoku	nadzór nad zgodnością realizacji przedsięwzięć związanych z budową dróg i autostrad z wymogami ochrony środowiska i statusem ochrony.	ul. Zwycięstwa 2 Białystok 15-703	85 664 58 00 sekretariat.bialystok@gddkia.gov.pl
Polski Związek Wędkarski Okręg w Białymstoku	nadzór nad gospodarką zasobami wód i zgodnością jej z wymogami ochrony wód i	ul. Jurowiecka 33, 15-101 Białystok	85 675 25 26 pzwzobial@wp.pl

	środowiska i statusem ochrony.		
Podlaska Izba Rolnicza	działalność na rzecz rozwiązywania problemów rolnictwa, reprezentowanie interesów rolników, działania m.in. na rzecz ekologii i ochrony dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności kształtowania świadomości ekologicznej producentów rolnych	Porosły 36D 16-070 Choroszcz	85 67 60 862 bialystok@pirol.pl
Usługi Inżynierskie Jan Kowalewski	Usługi inżynierskie górniczo-geologiczne, ze szczególnym uwzględnieniem wydobywania i przeróbki torfu	ul. A. Mickiewicza 42/3 15-232 Białystok	85 7327403
Stowarzyszenie Dziedzictwo Podlasia	działalność na rzecz wszechstronnego rozwoju lokalnej społeczności wiejskiej w województwie podlaskim, w tym m.in. w zakresie ochrony, zagospodarowania i prezentacji miejscowych walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zachowania dziedzictwa kulturowego wsi	Puchły 62 17-210 Narew	602 430 772 stepaniukm@poczta.onet.pl
Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej	sporządzenie map tematycznych z wykorzystaniem systemu informacji przestrzennej GIS oraz danych ewidencyjnych i i kategorii użytkowania gruntów.	Sękocin Stary, ul. Leśników 21, 05-090 Raszyn	22 825 90 79 sekretariat@warszawa.buligl.pl
Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Białystok	Zarządzanie infrastrukturą systemów zagospodarowania wód i zgodności jej z wymogami prawa wodnego i ochrony przyrody.	ul. Handlowa 6 15-399 Białystok	85 748 12 00 sekretariat.wzmiuw@wzmiuw.wrotapodlasia.pl
Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Bielsku Podlaskim	prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, w szczególności bezpośrednie wsparcie rolników w ramach wspólnej polityki rolnej w zakresie zarządzania	ul. Studziwodzka 37 17-100 Bielsk Podlaski	85 730 28 91 bpododr@zetobi.com.pl

	gospodarstwem w obszarach: zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt oraz zdrowotność roślin, ochrona środowiska, dobrostan zwierząt; upowszechnianie programów rolno-środowiskowych		
Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Hajnówce	prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, w szczególności bezpośrednie wsparcie rolników w ramach wspólnej polityki rolnej w zakresie zarządzania gospodarstwem w obszarach: zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt oraz zdrowotność roślin, ochrona środowiska, dobrostan zwierząt; upowszechnianie programów rolno-środowiskowych	ul. 11 Listopada 22/1 17-200 Hajnówka	85 682 20 10 hajodr@zetobi.com.pl
Stowarzyszenie „Nasze Zawyki”	Wspieranie społecznej aktywności obywateli, integrowanie społeczności lokalnej, działania na rzecz rozwoju ekonomicznego mieszkańców wsi, inicjowanie i prowadzenie działań edukacyjnych, ekologicznych, kulturalnych, turystycznych, ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych na terenie gminy Suraz, opiniowanie aktów prawnych dotyczących ważnych kwestii społecznych;	Zawyki 60/1 18-105 Suraz	697 936 796 snz@zawyki.org
Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie Oddział Białystok	Wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie programów rolno-środowiskowych oraz pomoc w realizacji przez indywidualnych właścicieli gruntów oraz podmioty gospodarcze zasad zrównoważonego rozwoju w gospodarce rolnej regionu.	ul. Nowowarszawska 32 15-206 Białystok	86 740 20 54 biaodr@zetobi.com.pl

1.8. Zespół Lokalnej Współpracy

Imię i nazwisko	Funkcja	Nazwa instytucji /grupy interesu, którą reprezentuje	Kontakt
Iwona Naliwajek	przedstawiciel RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku	85 74 069 81 w. 47 iwona.naliwajek@bialystok.rdos.gov.pl
Dr Małgorzata Falencka- Jabłońska	Koordinator Planu	Wykonawca, ZEL IBL	falenckm@ibles.waw.pl, 22 715 04 13
Mirosław Stepaniuk	Przedstawiciel Stowarzyszenia Dziedzictwo Podlasia	Stowarzyszenie Dziedzictwo Podlasia	stepaniukm@poczta.onet.pl
Adam Kwiatkowski	Przedstawiciel RDLP w Białymstoku	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku	adam.kwiatkowski@bialystok.lasy.gov.pl
Barbara Gołowacz	Przedstawiciel RDLP w Białymstoku	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku	Barbara.golowacz@bialystok.lasy.gov.pl
Małgorzata Sakowska	Przedstawiciel Starostwa Powiatowego w Hajnówce	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	85 682 50 19 msakowska@op.pl
Mariusz Matwiejczyk	Przedstawiciel Urzędu Gminy Juchnowiec Kościelny	Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny	planowanie@juchnowiec.gmina.pl
Mikołaj Pawilcz	Wójt gminy Narewka	Urząd Gminy Narewka	85 682-98-86 gmina@narewka.pl
Anna Sajewska	Sołtys wsi Klejniki I	Sołectwo Klejniki I	aniasajewska@wp.pl 85 681 30 96
Jarosław Szut	Mieszkaniec sołectwa Cieluszki		jaroslaw.szut@plusnet.pl 605 612 111
Jan Kowalewski	Przedstawiciel Usług Inżynierskich	Usługi Inżynierskie Jan Kowalewski	85 7327403

	Jan Kowalewski		jank.uslugi@op.pl
Janusz Czerepko	ekspert	ZEL IBL	j.czerepko@ibles.waw.pl
Grzegorz Piekarski	Przedstawiciel RDOŚ Białystok	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku	gpiekarski@rdos.gov.pl
Joanna Radkiewicz	Przedstawiciel RDOŚ Białystok	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku	jradkiewicz@rdos.gov.pl
Jerzy Ługowoj	Przedstawiciel Nadleśnictwa Browsk	Nadleśnictwo Browsk	85 6858344
Krzysztof Radziszewski	Przedstawiciel Nadleśnictwa Rudka	Nadleśnictwo Rudka	85-730 58 05 k.radziszewski@bialystok.lasy.gov.pl
Marek Chilimoniuk	Przedstawiciel Nadleśnictwa Żednia	Nadleśnictwo Żednia	508 032 472 m.chilimoniuk@bialystok.lasy.gov.pl
Jan Balcerzak	Przedstawiciel GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska	22 579 21 39 jan.balcerzak@gdos.gov.pl
Marek Jadeszko	Przedstawiciel WZMiUW Białystok	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Białystok	85 748 12 23 marek.jadeszko@wzmiuw.wrotapodlasia.pl
Ewa Chmielewska-Nowik	Przedstawiciel Urzędu Miejskiego w Zabłudowie	Urząd Miejski w Zabłudowie	85 718 81 00 chmielewska.nowik@gmail.com
Mirosław Maksymiuk	Przedstawiciel Urzędu Miejskiego w Zabłudowie	Urząd Miejski w Zabłudowie	85 718 81 00 vburmistrz@zabludow.pl
Aleksander Bondaruk	Przedstawiciel Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Bielsku Podlaskim	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Bielsku Podlaskim	85 730 28 91 bpododr@zetobi.com.pl

Hieronim Poniatowski	Przedstawiciel Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego w Hajnówce	Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Hajnówce	85 682 20 10 hponiatowski.podr@odr.net.pl
Jolanta Den	Wicestarosta Powiatu Białostockiego	Starostwo Powiatowe w Białymstoku	85 740 39 56 wicestarosta@powiatbialostocki.pl
Monika Ratyńska	Dyrektor Wydziału Rolnictwa, Środowiska, Rozwoju Obszarów Wiejskich i Promocji	Starostwo Powiatowe w Białymstoku	85 740 39 59 m.ratynska@powiatbialostocki.pl
Piotr Stocki	Przedstawiciel PIR	Podlaska Izba Rolnicza	Piotrstocki99@wp.pl
Anna Utko	Przedstawiciel GDDKiA Oddział Białystok	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Białymstoku	85 664 58 15 autko@gddkia.gov.pl
Mieczysław Białaczek	Przedstawiciel Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie	22 587 02 11
Stanisław Wróbel	Przedstawiciel Nadleśnictwa Bielsk Podlaski	Nadleśnictwo Bielsk Podlaski	85 731-28-63 s.wrobel@bialystok.lasy.gov.pl
Małgorzata Łupińska	Przedstawiciel „Nasze Zawyki”	Stowarzyszenie „Nasze Zawyki”	snz@zawyki.org
Stanisław Puziuk	Przedstawiciel „Nasze Zawyki”	Stowarzyszenie „Nasze Zawyki”	snz@zawyki.org
Mirosław Danilczuk	Przedstawiciel „Nasze Zawyki”	Stowarzyszenie „Nasze Zawyki”	snz@zawyki.org
Beata Bezubik	Przedstawiciel RDOŚ Białystok	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku	85 740 69 81 bbezubik@bialystok.rdos.gov.pl
Krzysztof Furmanek	Przedstawiciel BULiGL Sękocin Stary	Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej	759 435 361 krzysztof.furmanek@zarzad.buligl.pl
Monika Pietruczuk	Ekspert		monikapiet@poczta.onet.pl
Sławomir	Ekspert	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	mszarny@poczta.fm

Niedźwiedzki			
Ewa Krasicka-Korczyńska	Ekspert	Uniwersytet Techniczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy	krasicka-korczynska@wp.pl
Grzegorz Pul	Przedstawiciel PZW Okręg Białystok	Polski Związek Wędkarski Okręg w Białymstoku	85 675 25 26 pzwzobial@wp.pl
Jacek Bejm	Przedstawiciel Nadleśnictwa Dojlidy	Nadleśnictwo Dojlidy	jacek.bejm@bialystok.lasy.gov.pl
Małgorzata Rudnicka	Przedstawiciel Urzędu Gminy Suraz	Urząd Gminy Suraz	umsuraz@zetobi.com.pl
Krzysztof Mauryc	Przedstawiciel Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie Oddział Białystok	Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie Oddział Białystok	krzys_131@wp.pl

2. Etap II Opracowanie projektu Planu

Moduł A

2.1. Informacja o obszarze i przedmiotach ochrony

Typ informacji	Dane referencyjne	Zakres informacji	Wartość informacji	Źródło dostępu do danych
Materiały publikowane	Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. (red.) 2009 Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. GIOŚ, Warszawa.	Opisana metodyka badań ilościowych dla poszczególnych gatunków ptaków.	Wykorzystana przy ocenie zebranych materiałów i wyborze metodyki dla poszczególnych gatunków	publikacja
Materiały publikowane	Głowaciński Z. (red.) 2001: Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL. Warszawa.	Opis ptasich ostoi w Polsce	Potrzebna przy ustalaniu jaki procent krajowej populacji ptaków gniazduje na terenie Dolina Górnej Narwi	publikacja
Materiały publikowane	Lewartowski Z. 1996: Waloryzacja awifauny lęgowej Doliny Górnej Narwi i konieczność jej ochrony. Zeszyty Probl. Post. Nauk Roln. 428: 123-139.	Ocena jakościowa Dolina Górnej Narwi pod względem ornitologicznym	Potrzebna przy ustalaniu zmian oraz stanie zachowania i rozmieszczeniu wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	publikacja
Materiały publikowane	Polski Atlas Ornitologiczny. 1986: Instrukcja zapisu obserwacji i wypełniania formularzy atlasowych. Komunikat 2. SO IE PAN, Gdańsk.	Opisany sposób zapisu obserwacji ptaków podczas prowadzenia prac terenowych.	Wykorzystana podczas prac terenowych w czasie inwentaryzacji ptaków	publikacja
Materiały publikowane	Polski Atlas Ornitologiczny. 1988. Interpretacja kryteriów lęgowości i zmiany w tabeli kryteriów. Komunikat 4. SO IE PAN, Gdańsk.	Opisany sposób zapisu obserwacji ptaków podczas prowadzenia prac terenowych.	Wykorzystana podczas prac terenowych w czasie inwentaryzacji ptaków	publikacja
Materiały publikowane	Północnopolaska Kartoteka Ornitologiczna. 2000. Broszura instruktażowa. PTOP, Białowieża.	Opisany sposób zapisu obserwacji ptaków podczas prowadzenia prac terenowych.	Wykorzystana podczas prac terenowych w czasie inwentaryzacji ptaków	publikacja

Materiały publikowane	Pugacewicz E. 1995: Awifauna łęgowa Doliny Górnej Narwi. Ptaki Półn. Podl. 1: 27-70.	Rozmieszczenie populacji wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Potrzebna przy ustalaniu zmian oraz stanie zachowania i rozmieszczeniu wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	publikacja
Materiały publikowane	Pugacewicz E. 2000a. Rozmieszczenie, liczebność i rozród bociana białego <i>Ciconia ciconia</i> na Nizinie Północnopodlaskiej w 1995 r. Chrońmy Przyr. Ojcz. 56, 6: 37-70.	Rozmieszczenie populacji bociana białego na terenie Niziny Północnopodlaskiej.	Potrzebna przy ustalaniu zmian oraz stanie zachowania i rozmieszczeniu wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	publikacja
Materiały publikowane	Sidło P.O., Błaszowska B., Chylarecki P. (red.), 2004: Ostoje ptaków o randze europejskiej w Polsce. OTOP. Warszawa,	Opis liczebności w ptasich ostojach w Polsce	Wykorzystana podczas analizie zmian dla wybranych gatunków na terenie Dolina Górnej Narwi	publikacja
Materiały publikowane	Pugacewicz E. 2010: Wyniki inwentaryzacji ptaków z Dyrektywy Ptasiej na terenie OSO NATURA 2000 „Dolina Górnej Narwi” w 2007 roku. Dubelt 2: 83-104.	Rozmieszczenie populacji wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Potrzebna przy ustalaniu zmian oraz stanie zachowania i rozmieszczeniu wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	publikacja
Materiały publikowane	Tomiałojć L. 1980: Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków łęgowych. Not. Orn. 21: 33-54	Opisany sposób zapisu obserwacji ptaków podczas prowadzenia prac terenowych metoda kartograficzna.	Wykorzystana podczas prac terenowych w czasie inwentaryzacji ptaków na wybranych powierzchniach próbnych	publikacja
Materiały publikowane	Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003: Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. I-II. PTPP „pro Natura”. Wrocław.	Ocena populacji ptaków	Potrzebna przy ustalaniu jaki % krajowej populacji ptaków gniazduje na terenie Dolina Górnej Narwi	publikacja
Materiały publikowane	Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.) 2010: Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.	Opis liczebności w ptasich ostojach w Polsce	Wykorzystana podczas analizie zmian dla wybranych gatunków na terenie Dolina Górnej Narwi	publikacja

Materiały niepublikowane	Baza danych „Invent” z inwentaryzacji przyrodniczej na terenach PGL LP.	Opisy taksacyjne drzewostanów z bazy SILP dla lasów w zarządzie PGL LP, nadleśnictwa: Browsek, Bielsk, Rudka, Dojlidy, Żednia	Dostępne w jednostkach PGL LP, nadleśnictwa: Browsek, Bielsk, Rudka, Dojlidy, Żednia	Pliki w formacie DBF
Materiały niepublikowane	Inwentaryzacja BULiGL 2007 – inwentaryzacja siedlisk i gatunków wykonana przez BULiGL poza gruntami Lasów Państwowych,	Baza danych inwentaryzacji przyrodniczej na terenach poza PGL LP	Dostępne w Urzędzie Wojewódzkim Białystok	Pliki w formacie DBF
Materiały niepublikowane	Niedźwiecki S. 2010. msc. Inwentaryzacja ornitologiczna Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Górnej Narwi” PLB200007. PTOB, Białystok.	Rozmieszczenie, zmiany w liczebności populacji i zagrożenia wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi	maszynopis
Materiały niepublikowane	Pugaczewicz E. 1991 msc. Inwentaryzacja gniazd ptaków objętych ochroną stanowisk lęgowych na terenie nadleśnictwa Bielsk, Nurzec i Rudka. PTOB, Białowieża.	Rozmieszczenie, strefowych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu gatunków „strefowych” terenie Dolina Górnej Narwi	maszynopis
Materiały niepublikowane	Pugaczewicz E. 1992 msc. Waloryzacja ornitologiczna gminy Narewka. PTOB, Białowieża.	Rozmieszczenie, wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi	maszynopis
Materiały niepublikowane	Pugaczewicz E. 2000b msc. Inwentaryzacja rzadkich i ginących gatunków ptaków w dolinie Narwi na odcinkach Bondary-Suraż i Żółtki-Wizna. PTOB, Białystok.	Rozmieszczenie, wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi	maszynopis
Materiały niepublikowane	Pugaczewicz E. 2002 msc. Stan populacji cietrzewia (<i>Tetrao tetrix</i>)	Rozmieszczenie cietrzewia na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy kontroli tokowisk oraz ocenie stanu populacji	maszynopis

	w 2002 roku na tokowiskach objętych ochroną strefową w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego. PTOP, Białystok.		na terenie Dolina Górnej Narwi	
Materiały niepublikowane	Pugacewicz E, 2004b msc. Awifauna fragmentu doliny Narwi między ujściami Małynki i Rudni. PTOP, Białystok.	Rozmieszczenie, wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi	maszynopis
Materiały niepublikowane	Pugacewicz E. 2004c msc. Awifauna lęgowa fragmentu doliny Narwi między Ancutami i Kaczałami. PTOP, Białystok.	Rozmieszczenie, wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi	maszynopis
Materiały niepublikowane	Pugacewicz E. 2007 msc. Inwentaryzacja zagrożonych gatunków ptaków lęgowych z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE na terenie OSO Natura 2000 „Dolina Górnej Narwi” w 2007 roku. PTOP, Hajnówka.	Rozmieszczenie, wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi	maszynopis
Materiały niepublikowane	Pugacewicz E. 2008 msc. Awifauna lęgowa Doliny Górnej Narwi w latach 1978-2007. PTOP, Białystok.	Rozmieszczenie, zmiany w liczebności i zagrożenia wybranych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi.	Wykorzystana przy rozmieszczeniu oraz ocenie stanu populacji poszczególnych gatunków ptaków na terenie Dolina Górnej Narwi	Maszynopis
Materiały niepublikowane	Baza SILP – aktualna na okres sporządzania projektu PZO	Opisy taksacyjne drzewostanów z bazy SILP dla lasów w zarządzie PGL LP, nadleśnictwa: Browsek, Bielsk, Rudka, Dojlidy, Żednia	Dostępne w jednostkach PGL LP, nadleśnictwa: Browsek, Bielsk, Rudka, Dojlidy, Żednia	Pliki w formacie DBF

2.2. Ogólna charakterystyka obszaru

Położenie:

Dolina Górnej Narwi położona jest na terenie prowincji Nizy Wschodniobałtycko-Białoruskiego, podprowincji Wysoczyzny Podlasko - Białoruskiej, w makroregionie Niziny Północnopodlaskiej i mezoregionie Doliny Górnej Narwi.

Według podziału geobotanicznego zgodnie z klasyfikacją Matuszkiewicza teren ten należy do IV Krainy Mazowiecko-Podlaskiej.

Powierzchnia i granice:

Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 obejmuje powierzchnię **18384,10 ha** i należy do najlepiej zachowanych w Polsce dolin rzecznych, a jednocześnie jest jednym z największych obszarów mokradeł środkowoeuropejskich. Obejmuje on teren doliny od zapory wodnej w Bondarach do Suraza, wraz z przylegającym do niego kompleksem stawowym zasilanym z Lizy (dopływu Narwi). Na tym obszarze koryto Narwi ma naturalny charakter z meandrami oraz starorzeczami. Szerokość doliny na tym terenie wynosi 0,3-3,0 km.

Geologia i gleby:

Dolina Górnej Narwi powstała w czwartorzędzie. Jej dno jest charakterystycznie zabagnione i wysłane osadami mineralnymi (mułki, piaski, żwiry) i organicznymi (torfy, mursze). Gleby powstały tu na utworach polodowcowych, materiałem na którym powstały były: piaski, żwiry i gliny zwałowe i holoceneskie utwory w postaci torfu, namulów, utworów aluwialnych i deluwialnych oraz piasków eolicznych. Przeważają gleby brunatne i bagienne.

Hydrologia:

Tereny podmokłe kształtowane są przez regularne wylewy rzeki i uznawane za siedliska o największej różnorodności biologicznej w strefie klimatu umiarkowanego.

Klimat:

krótki okres wegetacyjny i długi okres zalegania pokrywy śnieżnej. Charakteryzuje go późna wiosna (ostatnie przymrozki początek maja) i wczesna jesień (pierwsze przymrozki początek października). Średnie opady roczne ok. 600 mm, maksimum ich przypada na VI-VIII a minimum występuje w lutym (Górniak 2000).

Struktura krajobrazu:

Większość powierzchni doliny zajmują zbiorowiska szuwarowe, których występowanie uzależnione jest od corocznych wylewów rzeki. Dominują tu turzycowiska i szuwary mannowe, a wokół starorzeczy – trzcinowiska. Wzdłuż rzeki występują zakrzewienia i zadrzewienia wierzbowe; lasy pokrywają niewielką część doliny. Około 60% obszaru jest użytkowane rolniczo (przeważają pastwiska i łąki kośne). Usytuowany koło Suraza kompleks „Stawów Pietkowskich” sąsiaduje od zachodu i południa z rozległymi lasami mieszanymi i liściastymi, od północy i wschodu z doliną Narwi. Stawy są silnie zarośnięte roślinnością szuwarową.

Fauna i wartość przyrodnicza:

Obszar ten stanowi Ostoję ptasią o randze europejskiej E 30. Występuje tu 36 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar zasiedla: cyranka 10-16% populacji krajowej (C3), krwawodziób 9-11% populacji krajowej (C3), co najmniej 7% populacji krajowej (C6) błotniaka łąkowego, 4-5,5% populacji krajowej rycyka (C3) oraz co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: błotniak stawowy, cietrzew (PCK), derkacz, dubelt (PCK), kropiatka, rybitwa czarna, sowa błotna (PCK), świerszczak, zielonka (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występuje wodniczka (PCK).

Obszar w przeważającej części położony jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Narwi, a fragment jego znajduje się w granicach Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Puszczy Białowieskiej.

2.3. Struktura własności i użytkowania gruntów

Typy użytków gruntowych	Typ własności	Powierzchnia użytków w ha	% udział powierzchni w obszarze
Lasy	Skarb Państwa		
	Własność komunalna		
	Własność prywatna		
Lasy		3862,15	21
Grunty orne		2699,94	15
Łąki trwałe		10712,89	58
Pastwiska trwałe			
Sady			
Grunty pod stawami			
Nieużytki			
Wody stojące			
Wody płynące			
Zbiorniki wodne		175,09	1
Grunty zabudowane		85,19	0,5
Inne		848,81	4,5

2.4. Zagospodarowanie terenu i działalność człowieka

Typy użytków	Typ własności	Powierzchnia objęta dopłatami UE w ha	Rodzaj dopłaty, działania/priorytetu/programu
BRAK DANYCH			

2.5. Istniejące i projektowane plany/programy/projekty dotyczące zagospodarowania przestrzennego

Tytuł opracowania	Instytucja odpowiedzialna za przygotowanie planu/programu/wdrażanie projektu	Ustalenia planu/programu/projektu mogące mieć wpływ na przedmioty ochrony	Przedmioty ochrony objęte wpływem opracowania	Ustalenia dot. działań minimalizuj ących lub kompensują cych
Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Białostockiego - Uchwała Nr XIII/102/2003 Rady Powiatu Białostockiego z dnia 18 grudnia 2003 r. Aktualizacja: Uchwała nr XI/89/07 Rady Powiatu Białostockiego z dnia 27 września 2007 r.	Starostwo Powiatu Białostockiego	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów programu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Strategia Rozwoju Powiatu Białostockiego na lata 2011-2020 - Uchwała nr L/455/10 Rady Powiatu Białostockiego z dnia 30 września 2010 r.	Starostwo Powiatu Białostockiego	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Strategii z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bielskiego na lata 2008-2011 - Uchwała nr XX/144/08 Rady Powiatu w Bielsku Podlaskim z dnia 30 września 2008 r.	Starostwo Powiatu Bielskiego	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów programu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	

Program Rozwoju Lokalnego „Plan rozwoju Lokalnego 2007-2013, Powiat Hajnowski” - uchwała nr XXXV/240/06 Rady Powiatu Hajnowskiego z dnia 26 października 2006 r. (z późn. zm.)	Starostwo Powiatu Hajnowskiego	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów programu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Hajnowskiego do 2015 roku	Starostwo Powiatu Hajnowskiego	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Strategii z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Strategia Rozwoju Gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2009-2025.	Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Strategii z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Prognoza oddziaływania na środowiska dla Strategii Rozwoju Gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2009-2025 - Uchwała Rady Gminy z dn. 25 sierpnia 2009 r.	Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Prognozy z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Program Ochrony Środowiska na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015 dla Gminy Juchnowiec Kościelny -uchwalony przez Radę Gminy Juchnowiec Kościelny w czerwcu 2004 r.	Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów programu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej wsi Wojszki Gminy Juchnowiec Kościelny - Uchwała nr XXI/143/08 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny	Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i	Brak sprzeczności zapisów planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	

30 kwietnia 2008 r.		lokalizacji przyszłych inwestycji		
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i Gminy Łapy - Uchwała Nr XI/85/11 Rady Miejskiej w Łapach z dn. 24 czerwca 2011 r.	Urząd Miasta i Gminy Łapy	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Zmiana miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta i Gminy Łapy -Uchwała nr XLV/633/09 Rady Miejskiej w Łapach z dn. 26 listopada 2009 r.	Urząd Miasta i Gminy Łapy	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części Gminy Łapy, obejmującego tereny położone w obrębie gruntów wsi Płonka Kościelna - Uchwała nr XLV/631/09 Rady Miejskiej w Łapach z dn. 26 listopada 2009 r.	Urząd Miasta i Gminy Łapy	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części Gminy Łapy, obejmującego tereny położone w obrębie gruntów wsi Uhowo - Uchwała nr XLVI/643/09 Rady Miejskiej w Łapach z dn. 30 grudnia 2009 r.	Urząd Miasta i Gminy Łapy	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części gminy Łapy, obejmującego tereny położone w obrębie gruntów wsi Łapy-Szołajdy i Łapy-Dębowina oraz miasta Łapy - Uchwała nr XLVI/642/09 Rady Miejskiej w Łapach z dn. 30 grudnia	Urząd Miasta i Gminy Łapy	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	

2009 r.				
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowo - Uchwała nr XXI/115/2000 Rady Gminy w Michałowie z dnia 30 listopada 2000 r.	Urząd Gminy Michałowo	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowo do Strategii Rozwoju Gminy Michałowo do 2015 r. - Uchwała nr V/42/11 Rady Miejskiej w Michałowie z dnia 3 lutego 2011 r.	Urząd Gminy Michałowo	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Zmiana Miejscowego Planu Ogólnego Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Michałowo (podlaskie Lotnisko Regionalne) - Uchwała nr XXXIX/201/02 Rady Gminy Michałowo z dnia 9 października 2002 r. (Dz. Urz. W.P. Nr 70 poz. 1409 z dnia 23 listopada 2002 r.)	Urząd Gminy Michałowo	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Zespołu Rekreacyjnego „BONDARY – RYBAKI” nad zbiornikiem wodnym Siemianówka - Uchwała nr XXXI/212/05 Rady Gminy Michałowo z dnia 10 czerwca 2005 roku (Dz. Urz. W.P. Nr 171 poz. 1956 z dnia 18 lipca 2005 r.).	Urząd Gminy Michałowo	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Miejscowości	Urząd Gminy Michałowo	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów	Brak sprzeczności zapisów planu z	

Michałowó - Uchwała nr XXXIV/234/05 Rady Gminy Michałowó z dnia 17 listopada 2005 roku (Dz. Urz. W.P. Nr 269 poz. 3155 z dnia 24 grudnia 2005 r.).		ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego części obszaru wsi Nowa Wola - Uchwała nr VI/55/11 Rady Miejskiej w Michałowie z dnia 29 marca 2011 (Dz. Urz. W.P. Nr 108 poz. 1246 z dnia 15.04. 2011 r.).	Urząd Gminy Michałowó	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Program Ochrony Środowiska Gminy Poświętne na lata 2009-2012 - Uchwała Rady Gminy Poświętne nr XXIX/141/10 z dnia 25 marca 2010 r.	Urząd Gminy Poświętne	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Programu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Plan rozwoju lokalnego Gminy Poświętne na lata 2007-2013 – Uchwała Rady Gminy Poświętne nr XI/58/07 z dnia 20 grudnia 2007 r.	Urząd Gminy Poświętne	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - Uchwał Rady Gminy Poświętne nr III/12/98 z dn. 29 grudnia 1998 r.	Urząd Gminy Poświętne	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Suraz do roku 2019 - Uchwała Rady Miejskiej z dn. 7.09.2004 r.	Urząd Miasta i Gminy Suraz	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i	Brak sprzeczności zapisów Strategii z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	

		lokalizacji przyszłych inwestycji		
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Suraż – Uchwała Rady Miejskiej z dn. 26 lutego 2001 r.	Urząd Miasta i Gminy Suraż	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Raport z badań ptaków i nietoperzy" w rejonie miejscowości: Doktorce, Zimnochy-Susły, Czerwki i Bogdanki - dokument opracowany na potrzeby farmy wiatrakowej na granicy Gminy Suraż i Gminy Juchnowiec Kościelny	Urząd Miasta i Gminy Suraż	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony zostały wzięte pod uwagę przy realizacji farmy wiatrakowej projektowanej na obszarze Natura 2000	Brak sprzeczności zapisów Raportu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Opracowanie ekofizjologiczne do projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Suraż z 2003 r.	Urząd Miasta i Gminy Suraż	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów opracowania z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2007-2013 Gminy Zabłudów – Uchwała Rady Miejskiej nr XIII/77/08 z dn. 1 lutego 2008 r.	Urząd Miasta i Gminy Zabłudów	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabłudów - Uchwała nr IX/69/2011 z dnia 30 sierpnia 2011 r.	Urząd Miasta i Gminy Zabłudów	Odniesienia do Natury 2000 w tekście Studium: pkt. 1.10.1. Podstawowa struktura funkcjonalno – przyrodnicza gminy - str 26; pkt. 10. 1. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych - str. 114 2.1.1. Sieć dolin rzecznych - str. 132; 2.1.4. Obszary i obiekty do	Brak sprzeczności zapisów Studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	

		objęcia szczególną formą ochrony przyrody oraz zasady ochrony krajobrazu - str. 134		
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego z przeznaczeniem pod zabudowę lotniskową w Cieluszkach (Gmina Zabłudów)	Urząd Miasta i Gminy Zabłudów	Dz. geod. Nr 841/2, 841/3, 841/4, 841/6, 843/2, 843/3, 843/4, obręb Cieluszki. Łączna powierzchnia terenu 0,6438 ha.	Brak sprzeczności zapisów Planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Studium zagospodarowania przestrzennego Gminy Bielsk Podlaski - Uchwała nr XXV/139/97 Rady Gminy Bielsk Podlaski z dn. 15 listopada 1997 r., ze zm. zatwierdzone uchwałą nr XVII/87/08 Rady Gminy Bielsk Podlaski z dn. 16 kwietnia 2008 r.	Urząd Gminy Bielsk Podlaski	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Bielsk Podlaski do 2020 roku - Uchwała nr XI/57/03 Rady Gminy Bielsk Podlaski z dn. 10 października 2003 r.	Urząd Gminy Bielsk Podlaski	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Strategii z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bielsk Podlaski na lata 2004-2011 - Uchwała nr XXII/106/04 Rady Gminy Bielsk Podlaski z dn. 29 września 2004 r.	Urząd Gminy Bielsk Podlaski	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów programu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wyszki – Uchwała nr XXVI/234/05 Rady Gminy Wyszki z dn. 20 września 2005 r.	Urząd Gminy Wyszki	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wyszki na lata 2004-2013 – Uchwała	Urząd Gminy Wyszki	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów	Brak sprzeczności zapisów planu z	

nr XXIV/224/05 Rady Gminy Wyszki z dn. 5 czerwca 2005 r.		ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - Uchwała nr VII/66/1999 Rady Gminy Narewka z dnia 31 sierpnia 1999 r. z późn. zm.	Urząd Gminy Narewka	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów studium z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Strategia rozwoju Gminy Narewka na lata 2000 – 2015 – Uchwała nr XV/135/2000 Rady Gminy Narewka z dn. 31.10.2000 r.	Urząd Gminy Narewka	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Strategii z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2004-2013 - Uchwała Rady Gminy nr XIV/134/04 z dnia 21 czerwca 2004 r.	Urząd Gminy Narewka	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Wyszki na lata 2004-2013 – Uchwała nr XXIV/224/05 Rady Gminy Wyszki z dn. 5 czerwca 2005 r.- Uchwała nr XXXII/194/06 Rady Gminy Narew z dn. 25 października 2006 r.	Urząd Gminy Narew	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów planu z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	
Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części Gminy Czyże obejmującego tereny przeznaczone pod kopalnię ilów na gruntach wsi Wólka - Uchwała nr 8.36.2011 Rady Gminy Czyże z dn. 25 maja 2011 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego nr 172,	Urząd Gminy Czyże	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Brak sprzeczności zapisów Opracowania z przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000	

poz. 2033)				
Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bielsk na okres 01.01.2009-31.12.2018 r.	<p>Nadleśnictwo Bielsk, wykonawca BULiGL O/Białystok opr. 2008, Zatw. Decyzją Ministra Środowiska 8.04.2009 r.</p> <p>Została wykonana prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu urządzania lasu dla Nadleśnictwa Bielsk w roku 2010 przez BULiGL O/Białystok</p>	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Prognoza oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bielsk, wykazała brak znacząco negatywnego wpływu analizowanego dokumentu na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.	
Plan urządzania lasu nadleśnictwa Rudka na okres 01.01.2009-31.12.2018 r.	<p>Nadleśnictwo Rudka – wykonawca BULiGL O/Białystok opr. 2007, Zatw. Decyzją Ministra Środowiska 12.03.2008 r.</p> <p>Została wykonana prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu urządzania lasu dla nadleśnictwa Rudka w roku 2010 przez BULiGL O/Białystok</p>	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Prognoza oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Rudka, wykazała brak znacząco negatywnego wpływu analizowanego dokumentu na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.	
Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Żednia na okres 01.01.2009-31.12.2018 r.	<p>Nadleśnictwo Żednia - wykonawca BULiGL O/Białystok opr. 2008, Zatw. Decyzją Ministra Środowiska 8.04.2009 r.</p> <p>Została wykonana prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu urządzania lasu dla nadleśnictwa</p>	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Prognoza oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Żednia, wykazała brak znacząco negatywnego wpływu analizowanego	

	Żednia w roku 2010 przez BULiGL O/Białystok		dokumentu na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.	
Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Dojlidy na okres 01.01.2007-31.12.2016	<p>Nadleśnictwo Dojlidy – wykonawca BULiGL O/Białystok opr. 2006, Zatw. Decyzją Ministra Środowiska 12.03.2007 r.</p> <p>Została wykonana prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa Dojlidy w roku 2010 przez BULiGL O/Białystok</p>	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Prognoza oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Dojlidy, wykazała brak znacząco negatywnego wpływu analizowanego dokumentu na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.	
Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Browsk na okres 01.01.2003-31.12.2012	<p>Nadleśnictwo Browsk – wykonawca BULiGL O/Białystok opr. 2002, Zatw. Decyzją Ministra Środowiska 10.06.2003 r.</p> <p>Trwają prace nad opracowaniem projektu planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Browsk na 2013-2022.</p> <p>Jest w trakcie opracowania również prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictw LKP Puszcza Białowieska, w tym również dla Nadleśnictwa Browsk, której wykonawcą jest BULiGL O/Białystok.</p>	Zalecenia odnośnie działań ochronnych dla przedmiotów ochrony winny być brane pod uwagę przy realizacji zadań z zakresu gospodarki przestrzennej i lokalizacji przyszłych inwestycji	Prognoza oddziaływania na środowisko planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Browsk, wykazała brak znacząco negatywnego wpływu analizowanego dokumentu na środowisko, w tym również na cele ochrony i integralność obszarów Natura 2000.	

2.6. Informacja o przedmiotach ochrony objętych Planem wraz z zakresem prac terenowych – dane zweryfikowane

Przedmiot ochrony	Ocena ogólna	Powierzchnia	Liczba stanowisk	Rozmieszczenie w obszarze	Stopień rozpoznania	Zakres prac terenowych uzupełniających/ Uzasadnienie do wyłączenia z prac terenowych
Gatunki zwierząt						
A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	C		Plik shp	Plik shp	90-100%	49 punktów pomiarowych wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	C		Plik shp	Plik shp	90-100%	123 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	B		Plik shp	Plik shp	100%	2 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	B		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku.
A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	C		Plik shp	Plik shp	80-100%	41 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	B		Plik shp	Plik shp	80-100%	5 punktów pomiarowych wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A118 Wodnik <i>Rallus aaquaticus</i>	C		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku.
A119 Krociatka <i>Porzana porzana</i>	C		Plik shp	Plik shp	80-100%	323 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku

A120 Zielonka <i>Porzana parva</i>	C		Plik shp	Plik shp	80-100%	32 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	B		Plik shp	Plik shp	80-100%	651 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A154 Dubelt <i>Gallinago media</i>	B		Plik shp	Plik shp	90-100%	62 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A156 Rycyk <i>Limosa limosa</i>	B		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku.
A152 Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	B		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku.
A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	C		Plik shp	Plik shp	70-100%	60 punktów pomiarowych wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A198 Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i>	C		Plik shp	Plik shp	70-100%	1045 punktów pomiarowych wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A222 Sowa błotna <i>Asio flammeus</i>	B		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku
A239 Dzięcioł białogrzbisty <i>Dendrocopos leucotos</i>	C		Plik shp	Plik shp	50-100%	2 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A272 Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	C		Plik shp	Plik shp	70-100%	5 punktów pomiarowych wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A294 Wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i>	C		Plik shp	Plik shp	80-100%	28 punktów pomiarowych

						wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A409 Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	C		Plik shp	Plik shp	80-100%	41 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A006 Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	C		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku. Brak weryfikacji terenowej w 2011r. Uzasadnienie – prace nad PZO rozpoczęły się wiosną 2011r., natomiast gatunek ten stał się przedmiotem ochrony w obszarze w wyniku aktualizacji SDF obszaru we wrześniu 2011r.
A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	C		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku. Brak weryfikacji terenowej w 2011r. Uzasadnienie – j.w.
A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	C		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku. Brak weryfikacji terenowej w 2011r. Uzasadnienie – j.w.
A050 Świstun <i>Anas penelope</i>	C		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku. Brak weryfikacji terenowej w 2011r. Uzasadnienie – j.w.
A054 Rożeniec <i>Anas acuta</i>	C		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku. Brak weryfikacji terenowej w 2011r. Uzasadnienie – j.w.
A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i>	D					Gatunek proponowany do skreślenia z listy przedmiotów ochrony w

(populacja rozrodcza)						obszarze. Od kilkunastu lat nie stwierdzono lęgu tego gatunku na tym terenie
A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i> (populacja przemieszczająca się)	B		Brak danych	Brak danych	Brak danych	Brak danych o rozmieszczeniu tego gatunku. Brak weryfikacji terenowej w 2011r.
Gatunki zwierząt – propozycja nowych przedmiotów ochrony						
A089 Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	C		Plik shp	Plik shp	80-100%	7 punktów pomiarowych wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	C		Plik shp	Plik shp	100%	29 punktów pomiarowych wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku
A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	B		Plik shp	Plik shp	60-100%	391 punkty pomiarowe wykonanych w sezonie lęgowym w 2010 roku

2.6.1. Typy siedlisk przyrodniczych

NIE DOTYCZY – siedliska przyrodnicze nie są przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków

2.6.2. Gatunki roślin i ich siedliska występujące na terenie obszaru

NIE DOTYCZY – gatunki roślin nie są przedmiotami ochrony w obszarze specjalnej ochrony ptaków.

2.6.3. Gatunki zwierząt i ich siedliska występujące na terenie obszaru

A021 *Botaurus stellaris* – bąk. Gatunek regularnie lęgowy o zmiennej liczebności. W wyjątkowo suchym 2007 r. stwierdzono tylko 2 terytorialne samce (Pugacewicz 2010), a w wyjątkowo mokrym 2010 wykryto 49 terytorialnych samców (Niedźwiecki 2010). Biotop lęgowy tego ptaka stanowiły silnie i dość silnie podtopione wiosną wysokie szuwary wodne, głównie trzcinowe, na starorzeczach i w głębszych zastoiskach wodnych. Preferował większe, kilkuhektarowe płaty trzcin, ale przy wyższych stanach wód zajmował także płaty mniejsze lub rozczłonkowane ich kompleksy.

A031 *Ciconia ciconia* – bocian biały. Gatunek regularnie lęgowy. Na omawianym terenie bocian biały gnieździł się przeważnie w osiedlach ludzkich. Największa kolonia lęgowa znajdowała się w Zawykach; w różnych latach liczyła od 19 do 42 gniazd (Pugacewicz 1995, 2000b). W 2010 roku na omawianym terenie stwierdzono 123 gniazda. Żerowiska bocianów białych stanowiły praktycznie wszystkie otwarte środowiska nie porośnięte nadmiernie wysoką roślinnością, od podmokłych łąk i płytkich rozlewisk po pola uprawne i suche ugory z roślinnością kserotermiczną.

Fot. 1. Bocian biały (Autor: Mateusz Matysiak)

A038 *Cygnus cygnus* – łabędź krzykliwy. Nowy gatunek lęgowy we właściwej Dolinie Górnej Narwi . Pierwszy lęg stwierdzono w 2007 r. na wysokości Koncewizny. Gniazdo było usytuowane w wąskim pasie szuwaru trzcinowego na skraju starorzecza niemal przylegającego do koryta Narwi. Zostało porzucone już w kwietniu z powodu gwałtownego obniżenia się poziomu wód (Pugacewicz 2007). Zagnieżdżenie się łabędzia krzykliwego na tym terenie jest związane z postępującą od północy ekspansją geograficzną tego gatunku (Tomiałojć, Stawarczyk 2003), a w skali lokalnej ze wzrostem jego liczebności na stawach Pietkowskich gdzie aktualnie występują 2 pary lęgowe i 1 para niełęgowa (Pugacewicz 2007).

A055 *Anas querquedula* – cyranka. Gatunek regularnie lęgowy o liczebności wykazującej silny trend spadkowy. W 1988 r. stan populacji oceniono na 350-410 par. Cyranka była wówczas rozpowszechniona w całej strefie zalewowej, najliczniej gniazdując na odcinku Narew-Płoski, gdzie przeciętne zagęszczenie wynosiło 69,8 par/km² (Pugacewicz 1995). W 2000 r. jej liczebność oceniono na 280-300 par. Była w tym sezonie jeszcze dość rozpowszechniona w dolinie, ale w wielu miejscach jej areal lęgowy był już porozrywany. Największe koncentracje stwierdzono między Doratynką i Cieluszkami – 65-67 par, Koźlikami i Kaniukami – 45-47 par oraz między Zajączkami i Strabłą – 55-56 par (Pugacewicz 2000b). Tymczasem w 2007 r. liczebność oceniono na zaledwie 90-100 par. Areal lęgowy cyranki jeszcze bardziej się porozrywał. Największy rejon lęgowy znajdował się między Kolonią Wojski i Strabłą – co najmniej 26 par. Między Janowem a Koźlikami było 13 par, a w okolicach Kaniuk – 12 par. Inne skupienia były raczej luźne i obejmowały poniżej 10 par. Podobnie jak w przypadku innych tzw. łąkowo-pastwiskowych ptaków wodno-błotnych, przyczyn spadku liczebności należy upatrywać w ciągłym obniżaniu się poziomu wody w dolinie oraz w postępującym zaniku ekstensywnego rolnictwa na terenach zalewowych. Biotop lęgowy tej kaczki stanowiły starorzecza i zastoiska wodne, w szczególności pośród okresowo zalewanych pastwisk i łąk kośnych z aluwialnymi pagórkami porośniętymi wiosną krótką roślinnością, na których zakłada gniazda. Na terenach opuszczonych przez rolnictwo gniazdowała dopóki nie zarosły one zwartymi wysokimi szuwarami i gęstymi krzakami (Pugacewicz 2007).

Fot. 2. Samiec cyranki (Autor: Mateusz Matysiak)

A081 *Circus aeruginosus* – błotniak stawowy. Gatunek regularnie lęgowy, zasiedla prawie całą strefę zalewową, ale rozmieszczenie jego stanowisk lęgowych było bardzo nierównomierne i w dużym stopniu zmienne w kolejnych latach. Gniazdował niemal wyłącznie w podtopionych szuwarach trzcinowych, zarówno w dużych, gęstych i zwartych ich płatach, jak też w małych, luźnych i częściowo wyłamanych. Sporadycznie zakładał gniazda również w rozległych wysokich, od dawna nie wykaszanych, turzycowiskach. Polował we wszystkich otwartych i luźno zakrzewionych środowiskach na terenie doliny Narwi i poza nią (Pugacewicz 2007).

A084 *Circus pygargus* – błotniak łąkowy. Gatunek regularnie lęgowy. Rozmieszczenie lęgowisk błotniaka łąkowego było bardzo nierównomierne i w znacznym stopniu zmienne w różnych latach. Ptak ten wykazywał skłonność do gnieźdzenia się w luźnych semikolonijnych skupieniach, w których gniazda sąsiadujących par były niekiedy oddalone od siebie zaledwie o 100 m. Liczyły one zwykle do 4 par, ale czasem nawet 10 par, tak jak to było w 2007 r. między ujściami Małynki i Rudni (Pugacewicz 2007). Błotniak łąkowy budował gniazda najczęściej w niewykaszanych starych szuwarach mannowych i turzycowych, w zbiorowiskach ziołoroślowo-turzycowych i w przerośniętych turzycami mniej lub bardziej luźnych trzcinowiskach, zwykle w miejscach niezalewanych lub zalewanych tylko krótkookresowo. W suche lata potrafił jednak gniazdować także wewnątrz obniżen terenowych, które w lata przeciętne pod względem stanu wód były wypełnione wodą przez większą część sezonu lęgowego. Niekiedy zakładał też gniazda na jednokośnych łąkach turzycowo-mannowych, a w warunkach bardzo wysokiego stanu wód próbował to robić nawet na zmeliorowanych łąkach trawiasto-ziołoroślowych. Tereny łowieckie tych ptaków obejmowały wszystkie otwarte i luźno zakrzewione środowiska w dolinie Narwi i na terenach z nią sąsiadujących (Pugacewicz 2007).

A089 *Aquila pomarina* – orlik krzykliwy. Gatunek regularnie lęgowy o liczebności wyraźnie rosnącej, przynajmniej od końca lat 90. minionego stulecia. cała nadnarwiańska populacja powiększyła się z 7 par w latach 80. do 13 par w 2007 r. (Pugacewicz 2007). Prawie

wszystkie gniazda miejscowych orlików znajdowały się głównie w podmokłych lub wilgotnych lasach mieszanych i w bezpośrednim ich sąsiedztwie. Tylko jedna para gnieździła się w starym borze mieszanym na wysoczyźnie. Ptaki te polowały w dolinie Narwi zarówno na obszarach otwartych, jak też przy skrajach lasów, a nawet wewnątrz podmokłych młodych olszyn (Pugacewicz 2007).

A104 *Bonasa bonasia* – jarząbek. Nowy gatunek lęgowy. Z początkiem tego stulecia jarząbki zaczęły penetrować młode lasy mieszane dokładna ich penetracja w 2007 r. pozwoliła ustalić 9 rewirów tych kuraków. Biotop lęgowy jarząbka stanowiły lasy mieszane i iglaste z dobrze rozwiniętym podszytem i bujnym runem w miejscach o mozaikowym układzie siedlisk suchych i podmokłych. Zaobserwowane wnikanie jarząbka w dolinę górnej Narwi jest związane z notowanym od lat 90. powolnym rozwojem ilościowym lokalnej populacji tego ptaka (Pugacewicz 2007, Pugacewicz 2010).

A118 *Rallus aquaticus* – wodnik. Gatunek regularnie lęgowy o liczebności wykazującej duże fluktuacje związane ze stanem wód w okresie wiosennym. W bardzo suchym 2007 r. – na 30-45 par (Pugacewicz 2007, Pugacewicz 2010), a w wyjątkowo mokrym - 100 par. Biotop lęgowy tego ptaka stanowiły silnie podtopione gęste szuwary trzcinowe i trzcinowo-turzycowe oraz rzadziej wielkoturzycowe na starorzeczach, oczkach wodnych i w głębszych zastoiskach wodnych. Przy wysokich stanach wód zasiedlał również wysoko zalane kępiaste turzycowiska, zwłaszcza porośnięte krzakami.

A119 *Porzana porzana* – kropiatka. Gatunek regularnie lęgowy, którego liczebność wykazywała fluktuacje związane ze stanem wód w okresie wiosennym. W dość mokrym 1988 r. liczebność kropiatki oceniono na 29-40 par (Pugacewicz 1995). Tymczasem w bardzo suchym sezonie 2007 r. w całej dolinie naliczono tylko 8 wołających samców, ale 5 z nich raczej nie było osobnikami terytorialnymi, wobec czego liczebność oceniono na 3-8 par. Natomiast w wyjątkowo mokrym sezonie w 2010 roku stwierdzono 323 wołające samce. Kropiatka

występowała wyłącznie w strefie zalewowej, będąc ptakiem rozmieszczonym bardzo nierównomiernie. Biotop lęgowy kropiatki stanowiły przede wszystkim głębsze zastoiska wodne i wypłycone starorzecza porośnięte kępiastymi turzycami, mozgą, skrzypem i kosaćcem. W warunkach wysokiego zalewu gniazdowała także w kępach turzycowisk i na łąkach mozgowo-mannowych (Pugacewicz 2007, Niedźwiecki 2010).

A120 *Porzana parva* – zielonka. Gatunek regularnie lęgowy. W 2007 roku na Stawach Pietkowskich stwierdzono 41 rewirów tego gatunku, gdzie osiąga ona najwyższe zagęszczenie wewnątrz biotopowe w Polsce. Poza stawami biotop lęgowy zielonki stanowiły średniej wielkości starorzecza otoczone dość szerokimi pasami szuwarów wodnych (trzcina, pałka wąskolistna, szerokolistne turzyce, oczeret, itp.) z grubą warstwą pływających w wodzie szczątków roślinnych i zakorzenionych w niej mniejszych roślin wodnych, które razem tworzyły swoisty „pływający kozuch” miejscami wychodzący z szuwarów na otwarte lustro wody (Pugacewicz 2010).

Fot. 3. Zielonka (Autor: Cezary Pióro)

A122 *Crex crex* – derkacz. Gatunek regularnie lęgowy o liczebności dawniej dość stabilnej, a ostatnio szybko rosnącej. Tylko we właściwej dolinie Narwi w 1988 r. stan populacji derkacza oceniono na 310-370 terytorialnych samców (Pugacewicz 1995). Bardzo podobnie oceniono go także w 2000 r., bowiem na 300-350 samców (Pugacewicz 2000b). Tymczasem przeprowadzona w 2007 r. szczegółowa inwentaryzacja wykazała aż 887 terytorialnych samców, a w całej Naturze 2000 stwierdzono aż 1009 wołających samców (Pugacewicz 2007). Mniejsza ilość tego gatunku 653 stwierdzone samce w 2010 roku wynikała z bardzo wysokiego poziomu wody przez cały sezon lęgowy. Aktualnie derkacz zasiedla prawie całą niezalesioną część właściwej doliny górnej Narwi, poza fragmentami najbardziej suchymi i najsilniej porośniętymi wysokimi szuwarami. Miejscami osiągał zagęszczenie do 50 samców/km². Biotop lęgowy derkacza tworzyły głównie umiarkowanie wilgotne i podsuszone tereny otwarte i luźno zakrzewione porośnięte bujną średnio wysoką roślinnością trawiastą, ziołoroślą i turzycową, czasem także niezbyt wysoką manną i trzcinnikiem (Pugacewicz 2010).

A154 *Gallinago media* – dubelt. Gatunek regularnie lęgowy o zmiennej liczebności, która w okresie badań wykazywała lekką tendencję spadkową. W 1988 r. stan populacji lęgowej oceniono na 78-100 tokujących samców, przy czym bliższa stanu faktycznego zdaje się być ta wyższa liczba. W 2000 r. stwierdzono tylko 65 tokujących samców, a w 2007 r. zlokalizowano 93-94 samce (Pugacewicz 2010). Ostatnio wykonane liczenie w 2010 r. wykazało 62 tokujące samce (Niedźwiecki 2010). Wprawdzie liczebność samców jest jeszcze stosunkowo wysoka, ale dokładniejsze penetracje rejonów lęgowych tych ptaków sugerują, że liczba gniazdujących samic w ostatnich latach może być dużo mniejsza, aniżeli w latach 80. Biotop lęgowy dubelta stanowiły porośnięte turzycami, mozgą, manną i ziołoroślami tereny zalewowe wraz z naturalnymi torfowiskami, zarówno w miejscach wykaszanych i wypasanych, jak też od dawna nie użytkowanych rolniczo. Status tokowisk stwierdzonych na Bagnie Filipy jest niejasny. Wokół nich nie ma środowisk dogodnych do gniazdowania. Możliwe więc, że były to tokowiska efemeryczne, których samice nie odwiedzały (Pugacewicz 2007).

Fot. 4. Tokujący samiec dubelta (Autor: Cezary Pióro)

A156 *Limosa limosa* – rycyk. Gatunek regularnie lęgowy, którego liczebność wykazywała silną tendencję spadkową. W latach 1988-1989 stan populacji lęgowej oceniono na 327-329 par. Rycyk występował wówczas w prawie całej dolinie, poza najsuchszymi fragmentami Bagna Filipy, najliczniej na odcinku Narew-Ploski, gdzie przeciętne zagęszczenie wynosiło 64,9 par/10 km² (Pugacewicz 1995). W 2000 r. stwierdzono już tylko 160-165 par lęgowych. Areal lęgowy rycyka był już wtedy mocno porozrywany, a największe skupienia par stwierdzono między Czerewkami i Doktorcami – 32 oraz pod Cieluszkami – 24 (Pugacewicz 2000b). Natomiast w 2007 r. zlokalizowano jedynie 73 pary lęgowe, rozmieszczone bardzo nierównomiernie. Największe ich skupienia stwierdzono między Czerewkami i Lesznią – 18 par, między Samułkami Małymi i Zawykami – 17 par i pod Cieluszkami – 10 par. Przyczyny spadku liczebności rycyka są takie same, jak w przypadku czajki. Biotop lęgowy tego ptaka stanowiły przede wszystkim podmokłe pastwiska i łąki kośne w strefie corocznych zalewów. Mniej licznie zasiedlał wilgotniejsze fragmenty zmeliorowanych łąk torfowych. Na terenach nieużytkowanych rolniczo gniazdował rzadko i nieregularnie, na przykład

na wyłożonych wczesną wiosną szuwarach mozgowo-mannowych w płytkich zastoiskach wodnych, na błotnistym, porośniętym niską roślinnością, mułowisku powstałym przy zamulonym rowie, a czasem też w wypalanych szuwarach w błotnistych miejscach (Pugacewicz 2007).

A162 *Tringa totanus* – krwawodziób. Gatunek regularnie lęgowy o liczebności wykazującej silną tendencję spadkową. W latach 1988-1989 stan jego populacji oceniono na 212-216 par. Był to wówczas ptak dość rozpowszechniony na terenach regularnie zalewanych, który najliczniej gniazdował na odcinku Narew-Płoski, gdzie przeciętne zagęszczenie wynosiło 48,9 par/10 km² (Pugacewicz 1995). W 2000 r., w związku z osadzeniem na dnie doliny przez wody spuszczone ze Zbiornika Siemianówka grubej warstwy namulów, stwierdzono jeszcze 150-155 par lęgowych, które lokalnie tworzyły dość liczne skupienia, na przykład między Czerewkami i Doktorcami – 30 par, pod Kaniukami – 25 par i pod Cieluszkami – 16 par (Pugacewicz 2000b). Tymczasem w 2007 r. wykryto już tylko 44-45 par tych brodziec, które występowały jedynie lokalnie, najliczniej pod Cieluszkami – 11 par, między Czerewkami i Strabłą – 7 par i na N od Samulek Dużych – 7 par. Przyczyny spadku liczebności krwawodzioba są identyczne, jak w przypadku czajki i rycyka, z którymi brodziec ten zwykle współwystępuje. Jego biotop lęgowy stanowiły przede wszystkim podmokłe pastwiska i rzadziej łąki kośne w strefie regularnych zalewów. Niekiedy zasiedlał też wilgotne pastwiska na Bagnie Filipy. Na terenach opuszczonych przez rolnictwo gnieździł się rzadko i nielicznie. Odnotowano takie przypadki w płytkich zastoiskach wodnych po wypaleniu szuwarów lub wykoszeniu trzcin, a także na błotnistym, porośniętym niską roślinnością, mułowisku powstałym przy zamulonym rowie. Dawniej, przy wyższych stanach wód, zasiedlał również wyłożone na wiosnę szuwały mozgowo-mannowe w płytkich zastoiskach wodnych (Pugacewicz 2007).

Fot. 5. Krwawodziób (Autor: Cezary Pióro)

A193 *Sterna hirundo* – rybitwa rzeczna. Gatunek dawniej regularnie gniazdował na terenie Ostoja (Pugacewicz 2007). W chwili obecnej lęgi odbywa tylko na sztucznych platformach umieszczonym na terenie Stawów Pietkowskich gdzie w 2010 roku gniazdowało 29 par tego gatunku. Biotop gniazdowy rybitwy rzecznej w dolinie rzeki stanowiły duże zastoiska wodne i wypłycone starorzecza zarastające turzycami, mozgą i kosaćcem, suche nadrzeczne pastwiska i piaszczyste łachy w nurcie rzeki. Żerowała głównie w korycie Narwi i na dużych starorzeczach.

A197 *Chlidonias niger* – rybitwa czarna. Gatunek dawniej regularnie, a ostatnio nieregularnie lęgowy, którego liczebność w okresie badań wykazywała bardzo silną tendencję spadkową. W 1988 r. w granicach doliny stwierdzono 61 par lęgowych, a w bezpośrednim jej sąsiedztwie dalszych 39 par w jednej kolonii (Pugacewicz 1995). W 2000 r. stwierdzono tylko 9 par, a w 2007 r. rybitwa czarna nie gniazdowała w dolinie (Pugacewicz 2007). Jednak przy bardzo wysokim poziomie wody w 2010 r. stwierdzono lęgi ok. 60 par (Niedźwiecki 2010). Rybitwa czarna gniazdowała głównie na większych starorzeczach, zwłaszcza z płatami osoki aloesowatej, niekiedy też w wysoko zalanych turzycowiskach w zastoiskach wodnych. Największa kolonia była jednak zlokalizowana na zasilanym ściekami błotnistym oczku wodnym na łagodnym zboczu doliny koło Narwi (Pugacewicz 2010).

A198 *Chlidonias leucopterus* – rybitwa białoskrzydła. Gatunek nieregularnie lęgowy, wykazujący duże fluktuacje liczebności, gniazdujący przy wysokich i średnio wysokich stanach wód w maju. Po raz pierwszy gniazdowanie 2 par stwierdzono w 1983 r. na wspomnianym przy poprzednim gatunku oczku wodnym koło Narwi (Pugacewicz 2007). W latach 2000 i 2007 nie stwierdzono gniazdowania, ale przy bardzo wysokim poziomie wody stwierdzono w 2010 roku aż ponad 1000 lęgowych par tych ptaków (Niedźwiecki 2010). Rybitwy białoskrzydłe gnieździły się głównie w zastoiskach wodnych porośniętych turzycami, mozgą i skrzypem. Żerowały zarówno nad rozlewiskami i starorzeczami, jak też nad zwartymi podtopionymi turzycowiskami, a nawet na polach uprawnych.

A215 *Bubo bubo* – puchacz. Gatunek regularnie lęgowy 2-3 pary. Wszystkie miejsca lęgowe puchaczy odznaczały się stosunkowo słabą penetracją ludzką w okresie wczesnowiosennym. (Pugacewicz 2007).

A224 *Caprimulgus europaeus* – lelek. Mimo tego, że gatunek ten jest tutaj stwierdzony już od ponad 20 lat (Pugacewicz 2010), nie był on

ujęty w SDF. Podczas inwentaryzacji tego obszaru w 2007 i 2010 roku stwierdzono odpowiednio 12 i 9 rewirów lęgowych.

A239 *Dendrocopos leucotos* – dzięcioł białogrzbisty. Nowy gatunek lęgowy. Stanowisko tego dzięcioła wykryto w 2007 r. w rejonie stawów Pietkowskich, w ostatnich latach powstała mikropopulacja tego dzięcioła, która w 2007 r. liczyła 4 pary. Osiedleniu się tego ptaka nad górną Narwią niewątpliwie sprzyjało znaczne zwiększenie się ilości martwych i zamierających drzew w podmokłych i wilgotnych lasach liściastych wskutek ich osłabienia z powodu obniżenia się poziomu wód gruntowych i zanieczyszczenia powietrza, ale również działalności żerowo-hydropolnej bobrów. (Pugacewicz 2007).

A272 *Luscinia svecica* – podrózniczek. Gatunek regularnie lęgowy w 2007 r. stwierdzono 23 rewiry lęgowe. Osiedlenie się tego ptaka we właściwej dolinie Narwi należy zawdzięczać przede wszystkim działalności żerowo-hydropolnej bobrów. Podróżniczek zasiedla tutaj bowiem głównie środowiska aktywnie kształtowane przez te gryzonie. Są to niskie i rozluźnione, mocno zgryzione przez bobry, zakrzewienia wierzbowe z bujną roślinnością szuwarowo-ziołoroślową w błotnistych zakolach rzeki pociętych kanałami bobrowymi, obumierające łozowiska przerośnięte trzcinami przy zarośniętych starorzeczach zasiedlonych przez bobry oraz luźne zakrzewienia pośród umiarkowanie podtopionych i niezbyt gęstych trzcinowisk. Przy stawach pietkowskich podrózniczki zasiedlały prawie pozbawione krzaków trzcinowiska porastające dawne łąki torfowe pocięte rowami z wodą wysoko podpiętrzoną na wiosnę przez bobry. (Pugacewicz 2007, Pugacewicz 2010). Mniejszą ilość lęgowych tych ptaków w 2010 r. należy tłumaczyć bardzo wysokim poziomem wody w tym sezonie lęgowym (Niedźwiecki 2010).

Fot. 6. Podróżniczek (Autor: Cezary Pióro)

A294 *Acrocephalus paludicola* – wodniczka. Gatunek regularnie lęgowy o zmiennej liczebności, na co lokalne warunki siedliskowe zdają się mieć bardzo ograniczony wpływ. Liczebność wodniczki w Dolinie Górnej Narwi zapewne w największym stopniu jest uzależniona od sytuacji panującej w danym roku na głównych lęgowiskach, które znajdują się na Polesiu Białoruskim i w Kotlinie Biebrzańskiej. W 1988 r. liczebność

populacji lęgowej oceniono na 18-23 terytorialne samce. W 2000 r. wykryto jedynie 10 takich samców, a w 2007 r. stwierdzono 26 terytorialnych samców. występujących od Odrynek po Zawyki-Fermę. Biotop lęgowy tego ptaka stanowiły otwarte luźnokępkowe turzycowiska mszyste i młaki turzycowe na dobrze uwodnionych torfowiskach, luźnokępkowe turzycowiska z domieszką wysokich bylin i czasem manny lub rzadkich trzin z dobrze rozwiniętą warstwą mchów w płytkich zastoiskach wodnych oraz podobne fizjonomicznie turzycowiska na pograniczu strefy zalewowej i zmeliorowanych łąk torfowych. (Pugacewicz 2007, Pugacewicz 2010). Podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w 2010 r. mimo bardzo wysokiego poziomu wody stwierdzono 28 terytorialnych samców (Niedźwiecki 2010).

Fot. 7. Wodniczka (Autor: Cezary Pióro)

A338 *Lanius collurio* – gąsiorek. Gatunek regularnie lęgowy o liczebności wykazującej silną tendencję wzrostową. Dokładna inwentaryzacja przeprowadzona w 2007 r. wykazała gniazdowanie aż 891 par. Tak poważnego wzrostu liczebności gąsiorka nie da się wytłumaczyć jedynie powiększeniem się powierzchni odpowiednich dla niego biotopów i obniżeniem się poziomu wód gruntowych. Są to czynniki z pewnością istotne, ale nie jedyne. Wzrost lokalnego zagęszczenia, które miejscami sięga już nawet 19 par/km², sugeruje że w ostatnich latach musiała znacznie wzrosnąć jakość tutejszych biotopów, szczególnie pod względem pokarmowym. Bardzo prawdopodobny jest też wpływ bliżej nieokreślonych czynników o zasięgu ponadlokalnym, które sprzyjają wzrostowi ogólnej liczebności tego gatunku. Biotop lęgowy gąsiorka stanowiły rozmaite nasłonecznione środowiska zakrzewione i zadrzewione przy terenach otwartych, na gruntach o różnej wilgotności. Preferował luźne zadrzewienia i krzaki liściaste na lekko podsuszonych gruntach torfowych. Często gniazdował na pograniczu siedlisk suchych i podmokłych. W nadrzecznych zadrzewieniach wierzbowych liczniej gniazdował tylko przy niskich stanach wód w dolinie, a regularnie tylko tam, gdzie sąsiadowały one z suchszymi siedliskami (Pugacewicz 2007, Pugacewicz 2010). Mniejszą ilość lęgowych tych ptaków w 2010 r. należy tłumaczyć bardzo wysokim poziomem wody w tym sezonie lęgowym (Niedźwiecki 2010).

Moduł B

3. Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem

Przedmioty ochrony objęte Planem								
Gatunki ptaków	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2	Uwagi
Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	A021	1510, 1543, 1544, 1564, 2823, 2824, 2825, 2826, 2828, 2829, 2830, 2831, 2832, 2836, 2837, 2838, 2839, 2845, 2846, 2849, 2850, 2855, 2856, 2857, 2859, 2860, 2861, 2862, 3447, 3476, 3485, 354, 23543, 3544, 3545, 3546, 3547, 3548, 3549, 3550, 3551, 3552, 3553, 3554, 3555, 3556, 3557, 3558, 3559, 3560.	Parametry populacji		U1	-	U1	Liczebność lęgowej populacji zależy od wysokości poziomu wody oraz długości jego trwania.
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	A031	258-380	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	A038	3570, 3576	Parametry populacji		FV	-	FV	
			Parametry siedliska gatunku		FV	-		
Cyranka <i>Anas querquedula</i>	A055	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina	Parametry populacji		U1	-	U1	Brak lokalizacji - dane o ilości

		Górnej Narwi PLB200007	Parametry siedliska gatunku		U1	-		uzyskane z literatury.
Blotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	A081	2436-2463, 2973, 2978, 3145, 3146, 3579, 3580, 3581, 3646, 3660, 3771, 3772, 3778, 3779.	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Blotniak łąkowy <i>(Circus pygargus)</i>	A084	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007.	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	A089	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	Parametry populacji		U1	-	U1	Propozycja nowego przedmiotu ochrony w obszarze
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Wodnik <i>Rallus aaquaticus</i>	A118	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	Parametry populacji		U1	-	U1	Brak lokalizacji - dane o ilości uzyskane z literatury. Liczebność lęgowej populacji zależy od wysokości poziomu wody.
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Kropiatka	A119	674-675, 678, 1464-1469, 1480, 1487-1488, 1501-1505, 1508-	Parametry populacji		U1	-	U1	Liczebność lęgowej

<i>Porzana porzana</i>		1509, 1521-1523, 1529-1532, 1536-1537, 1540, 1552-1555, 1560-1561, 1563, 1565-1567, 1570-1571, 1575-1576, 1578-1579, 1583, 1590-1591, 2430-2435, 3182-3186, 3192-3200, 3231-3236, 3238-3239, 3248-3262, 3297-3309, 3317-3341, 3349-3352, 3356-3357, 3375-3379, 3376-3378, 3391-3392, 3416-3423, 3417-3422, 3440, 3445-3446, 3448-3449, 3459-3461, 3468-3470, 3483, 3492-3497, 3501, 3504-3505, 3509-3510, 3515, 3769-3770, 3773-3777, 4180-4227, 4676-4719, 5522-5526, 5563-5609	Parametry siedliska gatunku		U1	-		populacji zależy od wysokości poziomu wody.
Zielonka <i>Porzana parva</i>	A120	180-204, 256-257, 5531-5535	Parametry populacji		U1	-	U1	.
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Derkacz <i>Crex crex</i>	A122	672-673, 676-677, 679-684, 700-783, 1461-1463, 1470-1479, 1481-1486, 1489-1500, 1506-1507, 1511-1520, 1525-1528, 1533-1535, 1538-1539, 1541-	Parametry populacji		U1	-	U1	

		1542, 1545-1549, 1556-1559, 1562, 1568-1569, 1572-1574, 1577, 1580-1582, 1592-1595, 1825-2407, 2464-2800, 2863-2903, 2906-2972, 3038-3061, 3084-3144, 3147-3163, 3360-3374, 3380-3390, 3393-3415, 3424-3439, 3441-3444, 3450-3458, 3462-3467, 3471-3472, 3475, 3477-3482, 3484, 3486-3491, 3498-3500, 3502-3503, 3506-3508, 3511-3514, 3516-3526, 3703-3708, 4633-4675, 5376-5497, 5557-5562, 5620-5622, 5642	Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Dubelt <i>Gallinago media</i>	A154	205-217, 229-253, 4815-4829, 4840-4849	Parametry populacji		U1	-	U1	.
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	A193	218-228, 5623-5639	Parametry populacji		U1	-	U2	Propozycja nowego przedmiotu ochrony w obszarze. Liczebność lęgowej populacji zależy od wysokości poziomu wody.
			Parametry siedliska gatunku		U2	-		
Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	A152	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	Parametry populacji		U1	-	U1	Brak lokalizacji - dane o ilości uzyskane z literatury.
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		

Rycyk <i>Limosa limosa</i>	A156	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	Parametry populacji		U1	-	U1	Brak lokalizacji - dane o ilości uzyskane z literatury.
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	A197	3709-3723, 4780-4814, 4830-4839	Parametry populacji		U1	-	U2	Liczebność lęgowej populacji zależy od wysokości poziomu wody
			Parametry siedliska gatunku		U2	-		
Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i>	A198	1-179, 3724-3728, 3780-4179, 4720-4779, 4855-5354	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Puchacz <i>Bubo bubo</i>	A215	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Sowa błotna <i>Asio flammeus</i>	A222	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Dzięcioł białogrzbiety	A239	381-385, 3608, 3663	Parametry populacji		U1	-	U1	

<i>Dendrocopos leucotos</i>			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	A272	5503-5507	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i>	A294	3741-3768	Parametry populacji		U1	-	U1	
			Parametry siedliska gatunku		U1	-		
Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	A338	419-460, 465-473, 475-511, 519-621, 627-628, 630-671, 784-813, 816-822, 824-976, 978-1077, 1079-1169, 1172-13931403-1416, 1414-1416, 1419-1460, 1550, 2408-2429, 3164-3181, 3187-3191, 3201-3230, 3237, 3240-3247, 3263-3296, 3310-3316, 3342-3348, 3353-3355, 3358, 3359, 3561-3563, 3567, 3572, 3577-3578, 3582, 3584-3589, 3592-3593, 3597-3599, 3601-3604, 3609-3612, 3614, 3621-3623, 3630-3633, 3636-3638, 3641, 3645, 3648-3650, 3656-3658, 3664-3665, 3667-3670, 3673-3678, 3680-3683, 3693-3698, 3700-3701, 4236-4250, 4252-4288, 4293-4411, 4418-4434, 5619, 5640-5641, 5644	Parametry populacji		FV	-	FV	Propozycja nowego przedmiotu ochrony w obszarze
			Parametry siedliska gatunku		FV	-		
Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	A409	5610-5618	Parametry populacji		U2	-	U2	Gwałtowny spadek

			Parametry siedliska gatunku		U2	-		populacji.
Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	A006		Parametry populacji		XX	XX	XX	Brak weryfikacji terenowej w 2011 r.
			Parametry siedliska gatunku		XX	XX		
Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	A142		Parametry populacji		XX	XX	XX	Brak weryfikacji terenowej w 2011 r.
			Parametry siedliska gatunku		XX	XX		
Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	A041		Parametry populacji		XX	XX	XX	Brak weryfikacji terenowej w 2011 r.
			Parametry siedliska gatunku		XX	XX		
Świstun <i>Anas penelope</i>	A050		Parametry populacji		XX	XX	XX	Brak weryfikacji terenowej w 2011 r.
			Parametry siedliska gatunku		XX	XX		
Rożeniec <i>Anas acuta</i>	A054		Parametry populacji		XX	XX	XX	Brak weryfikacji terenowej w 2011 r.
			Parametry siedliska gatunku		XX	XX		
Batalion <i>Philomachus pugnax</i>	A151		Parametry populacji		XX	XX	XX	Od kilkunastu lat nie stwierdzono lęgu tego gatunku na tym terenie
			Parametry siedliska gatunku		XX	XX		

4. Analiza zagrożeń

Lp.	Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Zagrożenia		
			Istniejące	Potencjalne	
1	A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieżnictwo	J01.01 Wypalanie A11 Inne rodzaje praktyk rolniczych	Wiosenne wypalanie; pozyskiwanie wielkoobszarowe trzciny
2	A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	A02 Zmiana sposobu uprawy J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie A03.03 Zaniechanie / brak koszenia A06.04 Zaniechanie produkcji uprawnej K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	C03.03 Produkcja energii wiatrowej D02.01.01 Napowietrzne linie elektryczne G01.08 Inne rodzaje	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; budowa stacji elektroenergetycznych i transformatorów, oraz budowa napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia; zarastanie łąk kośnych, zaprzestanie uprawy pól oraz sukcesja wtórna na gruntach odłogowanych
3	A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru
4	A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie J02.05 Modyfikowanie	A02 Zmiana sposobu uprawy C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan;

			funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieżnictwo		zanik wypasu i sianokosów, albo intensywne użytkowanie łąk; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
5	A081 Blotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J01.01 Wypalanie F06 Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieżnictwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej A11 Inne rodzaje praktyk rolniczych	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; pozyskiwanie wielkoobszarowe trzciny
6	A084 Blotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	A02 Zmiana sposobu uprawy J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieżnictwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan
7	A118 Wodnik <i>Rallus aaquaticus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	K02.02 Nagromadzenie materii organicznej	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; zanik starorzeczy i odnóg rzeki

			K03.04 Drapieźnictwo		
8	A119 Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieźnictwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej D02.01.01 Napowietrzne linie elektryczne	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; budowa napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia
9	A120 Zielonka <i>Porzana parva</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieźnictwo	G05 Inna ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan
10	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	A02 Zmiana sposobu uprawy J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieźnictwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej D02.01.01 Napowietrzne linie elektryczne	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; budowa napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia
11	A154 Dubelt <i>Gallinago media</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	A02 Zmiana sposobu uprawy J01.01 Wypalanie J02.01 Zasypywanie terenu,	C03.03 Produkcja energii wiatrowej D02.01.01 Napowietrzne linie	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru;

			melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieźnictwo	elektryczne A04.03 Zarzucenie pasterstwa, brak wypasu	budowa napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego i średniego napięcia
12	A156 Krwawodziób <i>Tringa Totanus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieźnictwo	A02 Zmiana sposobu uprawy	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; zanik wypasu i sianokosów, albo intensywne użytkowanie łąk
13	A162 Rycyk <i>Limosa limosa</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieźnictwo	A02 Zmiana sposobu uprawy	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; zanik wypasu i sianokosów, albo intensywne użytkowanie łąk
14	A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	F06 Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieźnictwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej K02.03 Eutrofizacja J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; Powszechna eutrofizacja siedlisk; kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
15	A222 Sowa błotna <i>Asio flammeus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura	A02 Zmiana sposobu uprawy	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Zarastanie terenu trzciną

		2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J01.01 Wypalanie		
16	A272 Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	A02 Zmiana sposobu uprawy J01.01 Wypalanie	K02.01 Zmiana składu gatunkowego (sukcesja)	Zarastanie terenu trzciną
17	A294 Wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	A02 Zmiana sposobu uprawy J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	A02 Zmiana sposobu uprawy	Zaniechanie ekstensywnej gospodarki rolnej, lub intensywne gospodarowanie na terenach występowania tego gatunku
18	A198 Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	F06 Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieżnictwo	C03.03 Produkcja energii wiatrowej K02.03 Eutrofizacja J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; Powszechna eutrofizacja siedlisk; kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
19	A239 Dzięcioł białogrzbisty <i>Dendrocopos leucotos</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie	A11 Inne rodzaje praktyk rolniczych	Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzania lasu nie stanowi zagrożenia dla przedmiotów ochrony; zagrożenie stanowi wycinanie lasu rozumiane jako działanie sprzeczne z wymogami ochronnymi dla przedmiotu ochrony oraz całkowite usuwanie martwych i umierających drzew; prywatyzacja lasów

20	A409 Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K03.04 Drapieżnictwo K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	B01 zalesianie terenów otwartych	Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu nie stanowi zagrożenia dla przedmiotów ochrony; rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; zalesienia terenów otwartych w rejonach tokowisk.
21	A054 Rożeniec <i>Anas acuta</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	A02 Zmiana sposobu uprawy C03.03 Produkcja energii wiatrowej K02.03 Eutrofizacja	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; zanik wypasu i sianokosów, albo intensywne użytkowanie łąk; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
22	A006 Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	C03.03 Produkcja energii wiatrowej K02.03 Eutrofizacja	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru;

					kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
23	A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieżnictwo	A02 Zmiana sposobu uprawy C03.03 Produkcja energii wiatrowej K02.03 Eutrofizacja	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; zanik wypasu i sianokosów, albo intensywne użytkowanie łąk; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
24	A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	C03.03 Produkcja energii wiatrowej K02.03 Eutrofizacja	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
25	A050 Świstun <i>Anas penelope</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	C03.03 Produkcja energii wiatrowej K02.03 Eutrofizacja	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania

					energii elektrycznej energię wiatru; kształtowanie poziomu wód przez Zbiornik Siemianówka
26	A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i> (populacja rozrodcza)	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	Podczas prac nad PZO nie potwierdzono występowania populacji rozrodczej gatunku w obszarze Natura 2000.		
27	A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i> (populacja przemieszczająca się)	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	J02.05 Modyfikowanie funkcjonowania wód – ogólnie J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja K03.04 Drapieżnictwo	A02 Zmiana sposobu uprawy	Rozwój trzcinowisk, wtórna sukcesja roślinności - wkraczanie drzew i krzewów na otwarte tereny dolin i polan; zanik wypasu i sianokosów, albo intensywne użytkowanie łąk
28	A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	C03.03 Produkcja energii wiatrowej G01.08 Inne rodzaje sportu i aktywnego wypoczynku	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru; silna penetracja lasów przez ludzi i możliwość porzucania łęgu
Propozycje nowych przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000					
29	A089 Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji B02.04 Usuwanie martwych i obumierających drzew J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie –	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzania lasu nie stanowi zagrożenia dla przedmiotów ochrony; zagrożenie stanowi wycinanie lasu rozumiane jako działanie

			ogólnie		sprzeczne z wymogami ochronnymi dla przedmiotu ochrony oraz całkowite usuwanie martwych i umierających drzew; budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru
30	A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	J02.01 Zasypywanie terenu, – ogólnie K03.04 Drapieżnictwo F06 Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	C03.03 Produkcja energii wiatrowej	Budowa instalacji wykorzystujących do wytwarzania energii elektrycznej energię wiatru
31	A338 Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	A02 Zmiana sposobu uprawy A10 Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	K02 Ewolucja biocenotyczna, sukcesja	Zarastanie otwartych, przestrzeni w dolinach rzecznych lasem, rozprzestrzenianie się trzcinowisk

Główne zagrożenia oraz czynniki kształtujące awifaunę na tym terenie to:

1. **Obniżanie się poziomu wód gruntowych.** Czynnikiem mający, jak się wydaje, swe główne źródło w pracach melioracyjnych przeprowadzonych w przeszłości w dorzeczu Górnej Narwi oraz w inwestycjach hydrotechnicznych wykonanych poza terenem badań (Zbiornik Siemianówka zmniejszył dopływ wód do badanego odcinka z górnego biegu Narwi, a wyregulowanie, poszerzenie i pogłębienie koryta rzeki poniżej Rzędzian zwiększyło drenaż wód z tego terenu).
2. **Postępujący zanik użytkowania rolniczego terenów podmokłych.** Wielowiekowa ekstensywna gospodarka łąkowo-pastwiskowa na obszarach zalewowych i naturalnych torfowiskach, hamując sukcesję roślinną, stwarzała dogodne warunki do gniazdowania w Dolinie Górnej Narwi licznym przedstawicielom awifauny wodno-błotnej, które wymagają do bytowania w różnym stopniu uwodnionych siedlisk porośniętych krótką i niezbyt gęstą roślinnością.

3. **Zmniejszenie się częstości występowania, rozległości i czasu trwania zalewów wiosennych.** Czynniki współzależne z poziomem wód gruntowych (zalew rzeczny podnosi poziom wód gruntowych w dolinie, ale przy ogólnie niskim ich poziomie szybciej z niej ustępuje), którego źródeł trzeba szukać w zmniejszeniu się przeciętnej ilości wód roztopowych wskutek dominacji w ostatnim okresie zim o niezbyt grubej pokrywie śnieżnej (zmiany klimatyczne), ale też w odcięciu ich dopływu z odcinka powyżej Bondar po uruchomieniu Zbiornika Siemianówka oraz w pogłębieniu drenażu wód po osuszeniu odcinka doliny poniżej Rzędzian.
4. **Powszechna eutrofizacja siedlisk.** Czynniki wywołane emisją pyłów przemysłowych, chemizacją rolnictwa i komunalnym zanieczyszczeniem wód, potęgowane prawdopodobnie przez ocieplenie się klimatu (wydłużony okres wegetacyjny roślin).
5. **Drapieżnictwo.** Wysoka liczebność populacji lisa i norki amerykańskiej przyczynia się do znacznej redukcji populacji ptaków lęgowych na tym terenie.
6. Wzmocniona penetracja terenu przez wędkarzy (antropopresja).
7. Coraz większa presja inwestorów mająca na celu zabudowę doliny rzeki Narew.
8. Planowane budowy farm wiatrakowych, na samej krawędzi granicy obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007.
9. Niewłaściwe gospodarowanie zasobami wodnymi zbiornika zaporowego Siemianówka. Brak powiązania tej gospodarki z ochroną przyrody na tym terenie.

5. Cele działań ochronnych

Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia właściwego stanu ochrony
A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	10 lat
A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Utrzymanie stanowisk oraz zwiększenie populacji gniazdującej na tym terenie o 10-30%.	10 lat
A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	FV	Nie przewiduje się działań ochronnych.	-
A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	10 lat
A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	10 lat
A119 Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Powstrzymanie sukcesji na terenach rozrodczych gatunku.	10 lat
A120 Zielonka	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000	U1	Zabezpieczenie miejsca rozrodu gatunku na obszarze Stawów Pietkowskich.	10 lat

<i>Porzana parva</i>	Dolina Górnej Narwi PLB200007			
A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Powstrzymanie sukcesji na terenach rozrodczych gatunku.	10 lat
A154 Dubelt <i>Gallinago media</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	10 lat
A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Przygotowanie programu renaturalizacji starorzeczy pomiędzy miejscowościami Puchły i Narew.	10 lat
A198 Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Przygotowanie planu zarządzania zasobami wodnymi w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi.	10 lat
A222 Sowa błotna <i>Asio flammeus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Przygotowanie planu zarządzania zasobami wodnymi w obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi.	10 lat
A239 Dzięcioł białogrzbisty <i>Dendrocopos leucotos</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Zwiększenie i utrzymanie w drzewostanach udziału obumierających i martwych drzew, szczególnie liściastych.	10 lat
A272 Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	10 lat
A294 Wodniczka	Ogół stanowisk na całym	U1	Powstrzymanie sukcesji na terenach rozrodczych gatunku.	10 lat

<i>Acrocephalus paludicola</i>	obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007		Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	
A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	10 lat
A118 Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	10 lat
A156 Rycyk <i>Limosa limosa</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	10 lat
A162 Krwawodziób <i>Tringa totanus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	10 lat
A409 Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U2	Utrzymanie gatunku na obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi.	10 lat
A054 Rożeniec <i>Anas acuta</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	Brak możliwości określenia perspektywy osiągnięcia stanu FV.
A006 Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	Brak możliwości określenia perspektywy osiągnięcia stanu FV.

A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	Brak możliwości określenia perspektywy osiągnięcia stanu FV.
A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	Brak możliwości określenia perspektywy osiągnięcia stanu FV.
A050 Świstun <i>Anas penelope</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	XX	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony, celem oceny stanu populacji i siedliska gatunku oraz zaplanowania działań ochronnych.	Brak możliwości określenia perspektywy osiągnięcia stanu FV.
A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i> (populacja rozrodcza)	Podczas prac nad PZO nie potwierdzono występowania populacji rozrodczej gatunku w obszarze Natura 2000. Istnieje konieczność weryfikacji SDF.			Brak możliwości określenia perspektywy osiągnięcia stanu FV.
A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i> (populacja przemieszczająca się)	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	XX	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	Brak możliwości określenia perspektywy osiągnięcia stanu FV.
A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Zwiększenie ilości potencjalnych miejsc rozrodu.	10 lat
Propozycje nowych przedmiotów ochrony w obszarze Natura 2000				
A089 Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	U1	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	10 lat
A193 Rybitwa rzeczna	Ogół stanowisk na całym	U2	Zwiększenie dogodnego arealu do rozrodu tego gatunku.	10 lat

<i>Sterna hirundo</i>	obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007			
A338 Gąsior <i>Lanius collurio</i>	Ogół stanowisk na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007	FV	Utrzymanie liczebności istniejącej populacji.	-

Za główne cele działań ochronnych uznano utrzymanie wysokiej liczebności dla kluczowych gatunków na terenie Górnej Doliny Narwi, oraz powstrzymanie spadku liczebności i zwiększenia dogodnego arealu dla rozrodu wybranych gatunków.

Największą rolę w przemianach awifauny lęgowej Doliny Górnej Narwi odegrały w minionym dwudziestolecu z pewnością trzy pierwsze z nich:

- postępujący zanik użytkowania rolniczego terenów podmokłych,
 - sukcesywne obniżanie się poziomu wód gruntowych,
 - zmniejszenie się częstości występowania, rozległości i czasu trwania zalewów wiosennych
- i prawdopodobnie czwarty:
- powszechna eutrofizacja siedlisk.

Zasięg ich oddziaływania był największy, obejmując całą powierzchnię badanego terenu lub jej większość. Podobnie szeroki był zakres wpływu tych czynników, bowiem objął on szacunkowo 2/3 gatunków gniazdujących w dolinie górnej Narwi. Wpływ pozostałych czynników był wyraźnie mniejszy, co wynikało z ich oddziaływania na biotopy zajmujące stosunkowo niedużą powierzchnię lub gatunki generalnie mało liczne, które w aspekcie ilościowym w Dolinie Górnej Narwi odgrywały niedużą rolę w miejscowym zgrupowaniu awifauny lęgowej (Pugacewicz. 2007).

1. Postępujący zanik użytkowania rolniczego terenów podmokłych. Wielowiekowa ekstensywna gospodarka łąkowo-pastwiskowa na obszarach zalewowych i naturalnych torfowiskach, hamując sukcesję roślinną, stwarzała dogodne warunki do gniazdowania w dolinie górnej Narwi licznym przedstawicielom awifauny wodno-błotnej, które wymagają do bytowania w różnym stopniu uwodnionych siedlisk porośniętych krótką i niezbyt gęstą roślinnością. Były wśród nich takie gatunki, jak czajka, rycyk, krwawodziób i rybitwa czarna, które swym transparentnym i spektakularnym zachowaniem nadawały awifaunie doliny swoiste „hałaśliwe” piętno. Mające swe źródło w przemianach społeczno-gospodarczych wycofywanie się rolnictwa z terenów bagiennych, poprzez uwolnienie procesu sukcesji roślinnej, doprowadziło do likwidacji już większości biotopów lęgowych tych ptaków. Równocześnie jednak na terenach opuszczonych przez rolnictwo poprawiły się lub powstały warunki do gniazdowania jeszcze liczniejszych, choć zwykle trudnych do zauważenia, gatunków żyjących w zbiorowiskach wysokich szuwarów, traw i ziołorośli oraz na terenach zakrzewionych, należących głównie do rodziny pokrzewkowatych *Sylviidae* z rzędu wróblowych.

2. Sukcesywne obniżanie się poziomu wód gruntowych. Czynnik mający, jak się wydaje, swe główne źródło w pracach melioracyjnych przeprowadzonych w przeszłości w dorzeczu górnej Narwi oraz w inwestycjach hydrotechnicznych wykonanych poza terenem badań (Zbiornik Siemianówka zmniejszył dopływ wód do badanego odcinka z górnego biegu Narwi, a wyregulowanie, poszerzenie i pogłębienie koryta rzeki poniżej Rzędzian zwiększyło drenaż wód z tego

terenu). Efektem jego oddziaływania jest pogorszenie się warunków bytowania niemal wszystkich gatunków ptaków wodno-błotnych i równoczesne zwiększenie się powierzchni terenów dostępnych dla ptaków związanych z suchszymi siedliskami, włącznie z gatunkami typowymi dla wysoczyznowego krajobrazu rolniczego (kuropatwa, przepiórka, skowronek).

3. Zmniejszenie się częstości występowania, rozległości i czasu trwania zalewów wiosennych. Czynniki współzależne z poziomem wód gruntowych (zalew rzeczny podnosi poziom wód gruntowych w dolinie, ale przy ogólnie niskim ich poziomie szybciej z niej ustępuje), którego źródeł trzeba szukać w zmniejszeniu się przeciętnej ilości wód roztopowych wskutek dominacji w ostatnim okresie zim o niezbyt grubej pokrywie śnieżnej (zmiany klimatyczne), ale też w odcięciu ich dopływu z odcinka powyżej Bondar po uruchomieniu Zbiornika Siemianówka oraz w pogłębieniu drenażu wód po osuszeniu odcinka doliny poniżej Rzędzian. Jego oddziaływanie na ptaki lęgowe jest generalnie podobne do poprzedniego czynnika, ale dochodzi tu jeszcze zmniejszenie ilości żywnych namulów osadzanych przez wody zalewowe na dnie doliny. Jak wielkie znaczenie mają one dla niektórych ptaków błotnych a nawet wodnych pokazał rok 2000, gdy spuszczone awaryjnie wody ze Zbiornika Siemianówka. Gruba warstwa namulów osadzonych przez te wody zapewniła dobre warunki pokarmowe licznej siewkowcom *Charadrii* i niektórym kaczkom łąkowym (cyranka, płaskonos), pomimo ogólnej głębokiej suszy panującej w tym sezonie i już bardzo ograniczonego użytkowania pastwisk w strefie zalewowej.

4. Powszechna eutrofizacja siedlisk. Czynniki wywołane emisją pyłów przemysłowych, chemizacją rolnictwa i komunalnym zanieczyszczeniem wód, potęgowany prawdopodobnie przez ocieplanie się klimatu (wydłużony okres wegetacyjny roślin). Stymulując rozwój roślinności zielnej oraz krzewów i drzew liściastych znacząco poprawia warunki bytowania licznych gatunków ptaków związanych z takimi rekwizytami środowiska. Prawdopodobnie pośrednio przyczynia się do zwiększenia się zasobów drobnych bezkręgowców, ponieważ wzrost liczebności niektórych owadożernych ptaków wróblowych (np. gąsiorka, pokrzewkowatych i drozdowatych *Turdidae*) był niewspółmiernie duży do wzrostu powierzchni ich biotopów lęgowych, co można tłumaczyć tylko wydatnym powiększeniem się bazy pokarmowej tych ptaków. Równocześnie jednak podwyższając trofę siedlisk ubogich przyczynia się do likwidacji biotopów ptaków związanych z takimi siedliskami (np. cietrzew, sieweczka rzeczna), a przyspieszając zarastanie eutroficznych starorzeczy eliminuje gatunki na nich gniazdujące i żerujące (np. rybitwa czarna).

Moduł C

6. Ustalenie działań ochronnych

Przedmiot ochrony	Nr	Działania ochronne	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialny za wykonanie
A 021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	1	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku zwany dalej „RDOŚ w Białymstoku”; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>	Działania związane z ochroną czynną			
	2	Budowa platform. Zainstalowanie 50 platform lęgowych. Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	Zarządca lub właściciel infrastruktury przesyłowej lub energetycznej, właściciele obiektów na których znajdują się gniazda, organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
	3	Zabezpieczenie transformatorów. Przebudowa 4 transformatorów energetycznych w celu uniknięcia porażenia ptaków prądem. Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	Zarządca lub właściciel infrastruktury przesyłowej lub energetycznej
	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			

	4	Przeprowadzenie dwóch inwentaryzacji gniazd, ustalenie stopnia ich zasiedlenia i sukcesu lęgowego oraz wykonanie oceny stanu zagrożeń dla każdego gniazda. Termin wykonania: dwukrotnie w okresie obowiązywania PZO; pierwsze liczenie w ciągu 3 lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A 081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	5	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>	Działania związane z ochroną czynną			
	6	Ochrona gniazd przed zniszczeniem ich podczas prac rolnych. Wyszukiwanie ok. 10 gniazd rocznie i ich zabezpieczenie przed zniszczeniem (grodzenie). Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	Właściciele i zarządcy terenu; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków; RDOŚ w Białymstoku
A118 Wodnik <i>Rallus aaquaticus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	7	Inwentaryzacja terenu całej ostoi. Lustracja terenowa w celu wykrycia wszystkich stanowisk, przeprowadzenie oceny stanu populacji według metodyki GIOŚ. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków

		ustanowienia PZO.		
A119 Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	Działania związane z ochroną czynną			
	8	<p>Działanie fakultatywne.</p> <p>Powstrzymanie sukcesji poprzez usunięcie drzew i krzewów wraz z wywozem biomasy (w miejscach, gdzie istnieje taka potrzeba), w terminie nie później niż do końca lutego.</p> <p>Prowadzenie wypasu (nie więcej niż 1 krowa na 1 ha) lub koszenie w terminie od 1 sierpnia do 31 października, zebranie biomasy przez złożenie w stogi lub baloty do 4 tygodni po pokosie i wywóz w dogodnym terminie.</p> <p>Zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka, zakaz nawożenia. Koszenie powyżej kęp turzycowych jeśli występują.</p> <p>Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.</p>	Wykaz wydzieleń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Właściciele i zarządcy gruntów
	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania			
	9	<p>Działanie obligatoryjne.</p> <p>Zachowanie siedliska gatunku, położonego na trwałych użytkach zielonych.</p> <p>Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe.</p> <p>Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.</p>	Wykaz wydzieleń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Właściciele i zarządcy gruntów
A120 Zielonka	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania			

<i>Porzana parva</i>	10	Wykonanie strategii ochrony gatunku na terenie Stawów Pietkowskich w celu zachowania miejsc rozrodu tego gatunku. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Wykaz wydzieleń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Działania związane z ochroną czynną			
	11	Działanie fakultatywne. Powstrzymanie sukcesji poprzez usunięcie drzew i krzewów wraz z wywozem biomasy (w miejscach, gdzie istnieje taka potrzeba), w terminie nie później niż do końca lutego. Prowadzenie wypasu (nie więcej niż 1 krowa na 1 ha) lub koszenie w terminie od 1 sierpnia do 31 października, zebranie biomasy przez złożenie w stogi lub baloty do 4 tygodni po pokosie i wywóz w dogodnym terminie, Zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka, zakaz nawożenia. Koszenie powyżej kęp turzycowych jeśli występują. Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.	Wykaz wydzieleń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Właściciele i zarządcy gruntów
	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania			
	12	Działanie obligatoryjne. Zachowanie siedliska gatunku, położonego na trwałych użytkach zielonych. Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe.	Wykaz wydzieleń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Właściciele i zarządcy gruntów

		Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.		
A152 Krwawodziób <i>Tringa Totanus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	13	Inwentaryzacja terenu całej ostoi. Lustracja terenowa w celu wykrycia wszystkich stanowisk, przeprowadzenie oceny stanu według metodyki GIOŚ. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A154 Dubelt <i>Gallinago media</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	14	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A156 Rycyk <i>Limosa limosa</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	15	Inwentaryzacja terenu całej ostoi. Lustracja terenowa w celu wykrycia wszystkich stanowisk, przeprowadzenie oceny stanu według metodyki GIOŚ. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 35lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania			
	16	Renaturalizacja starorzeczy.	Pomiędzy miejscowościami	Organizacje pozarządowe

		Wykonanie programu oraz dokumentacji dotyczącej odtworzenia ok. 6 km biejących starorzeczy i odnóg rzeki Narew. Termin wykonania: w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Puchły i Narew.	zajmujące się ochroną ptaków; Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych zwany dalej „WZMiUW”; właściciele i zarządcy gruntów
A198 Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i>	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania			
	17	Zarządzanie zasobami wodnymi. Opracowanie strategii gospodarowania wodą w zlewni Doliny Górnej Narwi łącznie ze Zbiornikiem Siemianówka. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	WZMiUW; właściciele i zarządcy gruntów
A222 Sowa błotna <i>Asio flammeus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	18	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A239 Dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania			
	19	Zwiększenie bazy pokarmowej. Zwiększenie udziału o 20% martwych i obumierających drzew na obszarze Natura 2000. Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.	Wykaz wydzieleń – załącznik nr 3	Nadleśnictwo Żednia
A272 Podróżniczek	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			

<i>Luscinia svecica</i>	20	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A294 Wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	21	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie obowiązywania PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	22	Inwentaryzacja terenu całej ostoi. Lustracja terenowa w celu wykrycia wszystkich stanowisk, przeprowadzenie oceny stanu według metodyki GIOŚ. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A409 Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i>	Działania związane z ochroną czynną			
	23	Redukcja populacji lisa poprzez odstrzał. Populacja lisa powinna być utrzymana na niskim poziomie przez cały rok. Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.	Wykaz wydzieleń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Polski Związek Łowiecki

	24	<p>Działanie fakultatywne.</p> <p>Powstrzymanie sukcesji poprzez usuwanie krzewów i drzew wraz z wywozem biomasy (w miejscach, gdzie istnieje taka potrzeba).</p> <p>Koszenie coroczne w terminie od 1 sierpnia do 30 stycznia nie niszcząc runi roślinnej i pokrywy glebowej, z usunięciem biomasy lub złożeniem w stogi do 2 tygodni po pokosie.</p> <p>Utrzymać jako trwałe użytki zielone. Nie stosować orki, nawożenia ani podsiewania mieszanek traw.</p> <p>Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.</p>	Wykaz wydzieliń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Właściciele i zarządcy terenu
	Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania			
	25	<p>Działanie obligatoryjne.</p> <p>Zachowanie siedliska gatunku, położonego na trwałych użytkach zielonych.</p> <p>Ekstensywne użytkowanie kośne, pastwiskowe lub kośno-pastwiskowe.</p> <p>Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.</p>	Wykaz wydzieliń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Właściciele i zarządcy terenu
	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	26	<p>Inwentaryzacja przyrodnicza.</p> <p>Kontrole terenowe w celu wykrycia wszystkich stanowisk gatunku, przeprowadzenie oceny stanu według metodyki GIOŚ.</p> <p>Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.</p>	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków

A054 Rożeniec <i>Anas acuta</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	27	<p>Wykonanie strategii ochrony gatunku na obszarze Natura 2000.</p> <p>Wykonanie inwentaryzacji, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane.</p> <p>Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.</p>	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A006 Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	28	<p>Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane.</p> <p>Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.</p>	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	29	<p>Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane.</p> <p>Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.</p>	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	30	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i	Obszar Natura 2000 Dolina	RDOŚ w Białymstoku;

		siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Górnej Narwi	organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A050 Świstun <i>Anas penelope</i>	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	31	Wykonanie inwentaryzacji, ocena stanu populacji i siedliska gatunku, opracowanie działań ochronnych oraz wyznaczenie obszarów, na których zostaną one zrealizowane. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i>	Działania związane z ochroną czynną			
	32	Zwiększenie ilości potencjalnych miejsc rozrodu. Instalacja 3 platform lęgowych w obszarze występowania gatunku. Termin wykonania: w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Wykaz wydzieleń – załącznik nr 3	Nadleśnictwo Żednia; RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków
A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i> (populacja przemieszczająca się)	Uzupełnienie stanu wiedzy o przedmiocie ochrony			
	33	Inwentaryzacja przyrodnicza. Kontrole terenowe, przeprowadzenie oceny stanu populacji według metodyki GIOŚ. Termin wykonania: jednorazowo w okresie 5 lat od ustanowienia PZO.	Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi	RDOŚ w Białymstoku; organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną ptaków

Propozycje nowych przedmiotów ochrony				
A089 Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	34	<p>Działanie fakultatywne.</p> <p>Powstrzymanie sukcesji wtórnej (zarastania).</p> <p>Jednorazowe usunięcie krzewów i drzew, koszenie coroczne w terminie od 15 czerwca do 30 września nie niszcząc runi roślinnej i pokrywy glebowej z usunięciem biomasy lub złożeniem w stogi do 2 tygodni po pokosie. Utrzymać jako trwałe użytki zielone. Nie stosować orki, nawożenia ani podsiewania mieszanek traw.</p> <p>Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.</p>	Wykaz wydzieliń oraz działek ewidencyjnych – załącznik nr 3	Właściciele i zarządcy terenu; Nadleśnictwa Rudka i Bielsk Podlaski
A193 Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>	35	<p>Zwiększenie dogodnego arealu do rozrodu tego gatunku.</p> <p>Zainstalowanie 3 platform lęgowych na obszarze Stawów Pietkowskich.</p> <p>Termin wykonania: w okresie obowiązywania PZO.</p>	Wykaz wydzieliń – załącznik nr 3	Nadleśnictwo Rudka

7. Ustalenie działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony

Cel	Parametr	Wskaźnik	Zakres prac monitoringowych	Terminy/ częstotliwość	Miejsce	Podmiot odpowiedzialny	Szacowany koszt (w tys. zł)
A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i> A031 Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> A038 Łabędź krzykliwy <i>Cygnus Cygnus</i> A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> A084 Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> A119 Kropiatka <i>Porzana porzana</i> A120 Zielonka <i>Porzana parva</i> A122 Derkacz <i>Crex crex</i> A152 Krwawodziób <i>Tringa totanus</i> A154 Dubelt <i>Gallinago media</i> A156 Rycyk <i>Limosa limosa</i> A197 Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> A198 Rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias Leucopterus</i> A239 Dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i> A272 Podróżniczek <i>Luscinia svecica</i> A294 Wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i> A409 Cietrzew <i>Tetrao tetrix tetrix</i> A215 Puchacz <i>Bubo Bubo</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Szczegółowa inwentaryzacja metodą kartograficzną wybranych gatunków ptaków na 8 powierzchniach próbnym - zgodnie z PMŚ GIOŚ	Aby uchwycić zmiany i trendy, oraz skuteczność realizowanych zadań ochronnych przez pierwsze 5 lat monitoring powinien być przeprowadzony corocznie, a następnie co 3-5 lata w zależności od uzyskanych wyników z pierwszych 5 lat.	Proponowane powierzchnie 1-8	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków; RDOŚ w Białymstoku	20-25/rok
A055 Cyranka <i>Anas querquedula</i> A118 Wodnik <i>Rallus aquaticus</i>	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Zgodnie z PMŚ GIOŚ	Aby uchwycić zmiany i trendy, przez pierwsze 5	Lokalizacja powierzchni monitoringow	RDOŚ w Białymstoku	

A222 Sowa błotna <i>Asio flammeus</i> A151 Batalion <i>Philomachus pugnax</i> (populacja przemieszczająca się) A054 Rożeniec <i>Anas acuta</i> A006 Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i> A142 Czajka <i>Vanellus vanellus</i> A041 Gęś białoczelna <i>Anser albifrons</i> A050 Świstun <i>Anas penelope</i>				lat monitoring powinien być przeprowadzony corocznie, a następnie co 3-5 lata w zależności od uzyskanych wyników z pierwszych 5 lat.	ych do ustalenia po wykonaniu inwentaryzacji		
Wszystkie gatunki z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej	Ocena populacji gatunku	Określenie liczebności populacji poszczególnych gatunków	Szczegółowa inwentaryzacja metodą kartograficzną wybranych gatunków ptaków na całym obszarze Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007.	Aby uchwycić zmiany i trendy, oraz skuteczność realizowanych zadań ochronnych, monitoring powinien być przeprowadzony co 5 lat.	Cały obszar Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007.	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	60-70

Powierzchnie monitoringowe

Inwentaryzacja przeprowadzona w 2010 roku wykazała, że na terenie Obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 gniazduje 7 gatunków ptaków, których populacje swoją liczebnością przekraczają 1% całej szacowanej populacji krajowej. Są to: **bąk** *Botaurus stellaris*, **labędź krzykliwy** *Cygnus cygnus*, **kropiatka** *Porzana porzana*, **zielonka** *Porzana parva*, **derkacz** *Crex crex*, **dubelt** *Gallinago media*, **rybitwa czarna** *Chlidonias niger*, **rybitwa białoskrzydła** *Chlidonias leucopterus*. Ponadto blisko osiągnięcia tego progu w tym roku były: **blotniak stawowy** *Circus aeruginosus* i **wodniczka** *Acrocephalus paludicola*. W celu monitorowania zmian zachodzących wśród ptaków na tym terenie wyznaczono 8 powierzchni (mapa) z czego 5 z nich było nastawionych na śledzenie zmian dla gatunków z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej ze szczególnym uwzględnieniem gatunków kwalifikujących ten Obszar do sieci Natura 2000. Ponadto wykonano liczenia na 3 powierzchniach ze szczególnym uwzględnieniem przedstawicieli ptaków wróblowatych dla których ten obszar jest ważnym miejscem rozrodu w skali kraju.

Przy wyznaczaniu ww. powierzchni kierowano się zasadą, aby były to tereny reprezentatywne dla poddanego inwentaryzacji ornitologicznej fragmentu obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007. W związku z czym, starano się je zlokalizować w taki sposób, aby w skład

każdej z nich wchodziły elementy najbardziej charakterystyczne dla tego obszaru, tj. las, rzeka, dolina rzeczna z łąkami kośnymi i turzycowiskami, pola uprawne oraz zadrzewienia śródpolne, przy uwzględnieniu odpowiedniego udziału procentowego poszczególnych fragmentów krajobrazu.

Co 5 lat należy powtórzyć monitoring całego obszaru dla wszystkich gatunków ptaków wymienionych w I Załączniku Dyrektywy Ptasiej.

Tab. 7.1. Zestawienie powierzchni monitoringowych

Nr powierzchni	Obszar w ha	Ważne gatunki monitorowane dla obszaru na pow. monitoringowej
1	100	krwawodziób <i>Tringa totanus</i> , rycyk <i>Limosa limosa</i> , gąsiorek <i>Lanius collurio</i> , cyranka <i>Anas querquedula</i>
2	586	bąk <i>Botaurus stellaris</i> , blotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> , kropiatka <i>Porzana porzana</i> , derkacz <i>Crex crex</i> , dubelt <i>Gallinago media</i> , wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i> , cyranka <i>Anas querquedula</i>
3	100	gąsiorek <i>Lanius collurio</i>
4	100	gąsiorek <i>Lanius collurio</i>
5	795	bąk <i>Botaurus stellaris</i> , blotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i> , blotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> , kropiatka <i>Porzana porzana</i> , derkacz <i>Crex crex</i> , wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i> , dubelt <i>Gallinago media</i> , rybitwa białoskrzydła <i>Chlidonias leucopterus</i> , rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> , podróżniczek <i>Luscinia svecica</i> , cyranka <i>Anas querquedula</i>
6	200	Brak gatunków z I Załącznika DP (powierzchnia monitoringowa w celu śledzenia zmian)
7	387	kropiatka <i>Porzana porzana</i> , derkacz <i>Crex crex</i> , dubelt <i>Gallinago media</i> , cyranka <i>Anas querquedula</i> , dzięcioł białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i>
8	195	blotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> , labędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i> , zielonka <i>Porzana parva</i> , rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> , podróżniczek <i>Luscinia svecica</i>

7.2. Rozmieszczenie powierzchni próbnych

7.3. Zestawienie współrzędnych geograficznych powierzchni monitoringowych

Nr powierzchni	GATUNEK	ET_X	ET_Y
1	rokitniczka, gąsiorek, krwawodziób, rycyk, trzcinia	815954,9156 815954,9156 816954,9432 816954,9432	574766,7309 575766,7585 575766,7585 574766,7309
2	dubelt, bąk, błotniak łąkowy, derkacz, kropiatka, wodniczka	811432,9094 811432,9094 814782,6249 814782,6249	572286,0420 574034,3924 574034,3924 572286,0420
3	dziwonia, gąsiorek, rokitniczka, słowik szary, strumieniówka, świerszczak	810426,6238 810426,6238 811426,6514 811426,6514	572787,0934 573787,1210 573787,1210 572787,0934
4	gąsiorek, dziwonia, rokitniczka	807877,0161 807877,0161 808877,0438 808877,0438	571788,2780 572788,3056 572788,3056 571788,2780
5	bąk, błotniak łąkowy, derkacz, dubelt, kropiatka, podróżniczek, rybitwa białoskrzydła, rybitwa czarna, wodniczka	796472,2410 796472,2410 801210,6436 801210,6436	569352,4247 571031,2426 571031,2426 569352,4247
6	Brak gatunków z I Załącznika DP (powierzchnia monitoringowa w celu śledzenia zmian + ważne gatunki dla tego obszaru z poza Załącznika DP (kszyk, brzęczka, dziwonia, rokitniczka, słowik szary, świerszczak)	771000,1870 773047,7653 773047,7653 771000,1870	568233,7420 568233,7420 567259,0466 567259,0466
7	dubelt, derkacz, kropiatka, dzięcioł białogrzbiety	765862,2541 765862,2541 767362,9261 767362,9261	566837,3162 569412,9888 569412,9888 566837,3162

8

błotniak stawowy, łabędź krzykliwy, zielonka, rybitwa rzeczna, podróżniczek

763643,7466	567911,7207
763712,6575	567904,7110
764474,9834	567972,0530
764554,4317	566964,5722
764649,0131	566765,9513
764308,5202	566548,4142
764365,2690	566417,8919
763886,6872	566122,7980
763877,2291	566090,6404
763869,6626	566071,7241
763843,1798	566050,9162
763809,1305	566050,9162
763746,7068	566077,3990
763705,0910	566098,2069
763680,4999	566092,5320
763591,5934	566062,2659
763570,7855	566013,0836
763419,4553	566083,0738
763434,5883	566115,2315
763445,9381	566154,9557
763551,8692	566187,1134
763631,3176	566223,0543
763657,8003	566249,5370
763650,2338	566277,9115
763640,7757	566323,3105
763650,2338	566357,3598
763691,8496	566431,1333
763712,6575	566573,0053
763909,3868	566798,1090
763981,2686	567006,1880
763947,2193	567112,1192
763983,1602	567316,4149
763839,3966	567810,1297
763703,1994	567847,9622
763704,0980	567784,6524

		763646,9000	567746,2290
		763643,7466	567634,7639
		763608,5173	567537,2058
		763538,0586	567480,2969
		763424,2408	567271,6308
		763277,9035	567274,3408
		763245,3842	567230,9816
		763257,0992	567165,5090
		763212,8648	567084,6444
		763136,9862	567057,5449
		763112,5967	566881,3982
		763099,0469	566558,9143
		763096,3370	566358,3781
		763247,7954	566148,6410
		763169,5056	566079,2534
		763006,9087	566252,6901
		762874,1212	566385,4776
		762998,7788	566404,9892
		762817,2122	566610,9453
		762860,5714	566616,3652
		762847,0217	566700,3736
		762857,1961	566823,7302
		762898,5107	567163,7749
		762760,3033	567329,0817
		762828,0521	567445,6095
		762928,3201	567556,7174
		762868,7013	567884,6212
		762985,2291	567955,0799
		763009,6186	567987,5993
		763034,0082	568095,9972

8. Wskazania do dokumentów planistycznych

Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (Art. 28 ust 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody)
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i Gminy Łapy - Uchwała Nr XI/85/11 Rady Miejskiej w Łapach z dn. 24 czerwca 2011 r.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Michałowo - Uchwała nr XXI/115/2000 Rady Gminy w Michałowie z dn. 30 listopada 2000 r.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - Uchwała Rady Gminy Poświętne nr III/12/98 z dn. 29 grudnia 1998 r.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>

<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Surz – Uchwała Rady Miejskiej z dn. 26 lutego 2001 r.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Zabłudów - Uchwała nr IX/69/2011 z dn. 30 sierpnia 2011 r.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>
<p>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - Uchwała nr VII/66/1999 Rady Gminy Narewka z dn. 31 sierpnia 1999 r. z późn. zm.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>

<p>Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bielsk na okres 01.01.2009-31.12.2018 - decyzja Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2009 r.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>
<p>Plan urządzania lasu dla Nadleśnictwa Rudka na okres 01.01.2008-31.12.2017 - decyzja Ministra Środowiska z dnia 12 marca 2008 r.</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>
<p>Uproszczone plany urządzania lasu dla właścicieli prywatnych</p>	<p>W dokumencie należy umieścić informacje o granicach obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz o lokalizacji występowania gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony w obszarze”.</p> <p>Wskazane jest umieszczenie zapisu: Żadne przedsięwzięcia, inwestycje lub zmiany sposobu użytkowania gruntów planowane w granicach obszaru lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie nie mogą wpływać negatywnie na powierzchnię, liczebność ani stan siedlisk przyrodniczych i gatunków będących przedmiotem ochrony, z wyłączeniem działań, o których mowa w art. 34 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody.</p>

9. Przesłanki sporządzenia planu ochrony

Brak przesłanek do sporządzenia planu ochrony.

W trakcie prac nad planem zadań ochronnych nie stwierdzono konieczności zaplanowania działań ochronnych w perspektywie dłuższej niż 10 lat. Nie stwierdzono również konieczności unormowania zagadnień wchodzących w zakres planu ochrony, a nie mieszczących się w zakresie

PZO. Kwestię konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej dla części gatunków ptaków regulują zapisy PZO, wskazujące na potrzebę wykonania działań ochronnych dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi jest w stanie zapewnić właściwe funkcjonowanie przedmiotów ochrony w obszarze i nie zachodzi potrzeba przeniesienia ciężaru istniejących problemów i niezbędnych działań do planu ochrony.

10. Projekt korekty SDF obszaru i jego granic:

Lp.	Zapis SDF	Proponowany zapis SDF	Uzasadnienie do zmiany
1	3.2.a A031 Bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>) Ocena stanu zachowania: C Ocena ogólna: C	3.2.a A031 Bocian biały (<i>Ciconia ciconia</i>) Ocena stanu zachowania: B Ocena ogólna: B	Wyniki inwentaryzacji w latach 2007 i 2010 wykazały, że jest to jedno z ważniejszych miejsc występowania tego gatunku w kraju.
2	3.2.a A084 (<i>Circus pygargus</i>) Ocena populacji: B Ocena ogólna: B	3.2.a A084 (<i>Circus pygargus</i>) Ocena populacji: C Ocena ogólna: C	Wyniki inwentaryzacji w latach 2007 i 2010 wykazały, że jest to jedno z ważniejszych miejsc występowania tego gatunku w kraju.
3	3.2.a A119 Kropiatka (<i>Porzana porzana</i>) Ocena populacji: C Ocena ogólna: C	3.2.a A119 Kropiatka (<i>Porzana porzana</i>) Ocena populacji: B Ocena ogólna: B	Liczebność lęgowych ptaków zależy od poziomu wody. Inwentaryzacja w 2007 r. – D, a w 2010 r. – B. Jednak przy wyższych stanach wody miejsce to jest jednym z najważniejszych miejsc rozrodu tego gatunku w Polsce.
4	3.2.a A120 Zielonka (<i>Porzana parva</i>) Ocena populacji: C Ocena ogólna: C	3.2.a A120 Zielonka (<i>Porzana parva</i>) Ocena populacji: B Ocena ogólna: B	Wyniki inwentaryzacji w latach 2007 i 2010 wykazały, że nadal jest to jedno z najważniejszych miejsc występowania tego gatunku w kraju.
5	3.2.a A122 Derkacz (<i>Crex crex</i>) Ocena populacji: C	3.2.a A122 Derkacz (<i>Crex crex</i>) Ocena populacji: B	Wyniki inwentaryzacji w latach 2007 i 2010 wykazały, że nadal jest to jedno z najważniejszych miejsc występowania tego gatunku w kraju.
6	3.2.a A151 Batalion (<i>Philomachus pugnax</i>) (populacja rozrodcza) Ocena populacji: C	3.2.a A151 Batalion (<i>Philomachus pugnax</i>) Ocena populacji: D	Podczas inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku nie stwierdzono oznak gniazdowania tego gatunku. Od kilkunastu lat nie stwierdzono lęgu tego gatunku na tym terenie (ekspertyzy: Pugacewicz i in. 1999, 2007, 2010).

7	3.2.a A197 Rybitwa czarna (<i>Chlidonias niger</i>) Ocena stanu zachowania: B	3.2.a A197 Rybitwa czarna (<i>Chlidonias niger</i>) Ocena stanu zachowania: C	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany oceny stanu zachowania tego gatunku w obszarze.
8	3.2.a A193 Rybitwa rzeczna (<i>Sterna Hirundo</i>) Ocena populacji: D	3.2.a A197 Rybitwa rzeczna (<i>Sterna Hirundo</i>) Ocena populacji: C Ocena stanu zachowania: C Ocena izolacji: C Ocena ogólna: C	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany ocen szczegółowych, a tym samym oceny ogólnej na C .
9	3.2.a A089 Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>) Ocena populacji: D	3.2.a A089 Orlik krzykliwy (<i>Aquila pomarina</i>) Ocena populacji: C Ocena stanu zachowania: B Ocena izolacji: C Ocena ogólna: C	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany ocen szczegółowych, a tym samym oceny ogólnej na C .
10	3.2.a. A338 Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>) Ocena populacji: D	3.2.a. A338 Gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>) Ocena populacji: C Ocena stanu zachowania: A Ocena izolacji: C Ocena ogólna: B	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany ocen szczegółowych, a tym samym oceny ogólnej na C .
11	3.2.a A272 Podróżniczek (<i>Luscinia svecica</i>) Ocena izolacji: C	3.2.a A272 Podróżniczek (<i>Luscinia svecica</i>) Ocena izolacji: B	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany oceny izolacji tego gatunku w obszarze.

12	3.2.a A409 Cietrzew (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>) Ocena stanu zachowania: B Ocena izolacji: C	3.2.a A409 Cietrzew (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>) Ocena stanu zachowania: C Ocena izolacji: B	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany oceny stanu zachowania i izolacji tego gatunku w obszarze.
13	3.2.b A055 Cyranka (<i>Anas querquedula</i>) Ocena stanu zachowania: B Ocena ogólna: B	3.2.b A055 Cyranka (<i>Anas querquedula</i>) Ocena stanu zachowania: C Ocena ogólna: C	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany oceny stanu zachowania tego gatunku w obszarze, co zdecydowało o zmianie oceny ogólnej.
14	3.2.b A156 Rycyk (<i>Limosa limosa</i>) Ocena populacji: B Ocena ogólna: B	3.2.b A156 Rycyk (<i>Limosa limosa</i>) Ocena populacji: C Ocena ogólna: C	Weryfikacja terenowa oraz wyniki inwentaryzacji w 2007 i 2010 roku wskazują na konieczność zmiany oceny populacji tego gatunku w obszarze, co zdecydowało o zmianie oceny ogólnej.
15	Pkt. 3.2 Zapis dotyczący jednostki wielkości populacji (i)	Pkt. 3.2 Zapis dotyczący jednostki wielkości populacji (p)	Podczas konwersji bazy danych SDF do nowego formatu nastąpił techniczny błąd, polegający na mechanicznej zamianie par (p) na osobniki (i) w odniesieniu do gatunków ptaków (w przypadku derkacza nastąpiła zamiana z (m) na (i)). Jest to oczywista omyłka, która wymaga korekty.

11. Zestawienie uwag i wniosków

Lp.	Uwagi i wnioski	Podmiot zgłaszający	Sposób rozpatrzenia / odpowiedź
Moduł A			
1.	Konieczność rekompensat za wyłączenie z użytkowania gruntów prywatnych	Przedstawiciel władz lokalnych	Wniosek nie dotyczy PZO, przedmiotowe kwestie są na etapie konsultacji i uregulowań formalno-prawnych
2.	Wskazanie, że ograniczeniem w korzystaniu z programów rolnośrodowiskowych są często błędy popełniane w regulacji Narwi	Przedstawiciel prywatnych właścicieli	Wniosek nie został uwzględniony gdyż nie dotyczy PZO
Moduł B			
3.	Podkreślenie konieczności prowadzenia badań przez kilka sezonów, aby ocenić stan liczebności poszczególnych gatunków ptaków – przedmiotów ochrony w Obszarze. Wskazanie, że zmienność warunków pogodowych często decyduje o wyjątkowych wahaniami liczebności gatunków ptaków, np. w 2007 r. odnotowano kilka osobników określonego gatunku ptaka, a w 2010 r. ponad tysiąc osobników	Przedstawiciel organizacji pozarządowych	Wniosek uwzględniono w PZO w pkt. 7. – prowadzenie monitoringu
4.	Podkreślenie konieczności uwzględnienia przedmiotów ochrony (44 gatunki ptaków) w strategii hydrologicznej regionu oraz planowaniu inwestycji wodnych	Przedstawiciel organizacji pozarządowych	Wniosek uwzględniono w PZO w pkt. 6. – ustalenie działań ochronnych
Moduł C			
5.	Konieczność utworzenia stref ekonomicznych dla gmin, gdzie ponad 80% powierzchni położonych jest na terenie obszaru Natura 2000	Przedstawiciel władz lokalnych	Wniosek nie został uwzględniony gdy z nie dotyczy PZO

6.	Określenie listy gatunków objętych tzw. dopłatami ptasimi w ramach realizacji programów rolnośrodowiskowych	Przedstawiciel prywatnych właścicieli	Wniosek nie dotyczy PZO, a przedmiotowe kwestie reguluje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
7.	Propozycja akceptacji do pozostawienia zbiorników wodnych po wyeksploatowanym torfie oraz tworzenia w takich miejscach zbiorników retencyjnych (wniosek pisemny)	Przedstawiciel inwestorów	Wniosek nie dotyczy PZO, a przedmiotowe kwestie regulują przepisy Prawa Górniczego
Uwagi i wnioski zgłoszone podczas 21-dniowych konsultacji społecznych (22 listopad – 12 grudzień 2011r.)			
8.	Zagrożenie o kodzie 800 – „Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie” dotyczy wszystkich gatunków preferujących siedliska wilgotne, czyli także derkacza, dzięcioła białogrzbiatego, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego oraz orlika krzykliwego dla którego Europejski Plan Ochrony Gatunku zaleca nie podejmowanie ingerencji pogarszających stosunki wodne w promieniu 2 km od gniazda. W związku z tym wskazane by było uwzględnienie tego zagrożenia w odpowiednich załącznikach PZO.	Komitet Ochrony Orłów	Uwagę uwzględniono w PZO.
9.	Jakie są powody opracowanie strategii ochrony wybranych gatunków ptaków na tym obszarze? Dlaczego te, a nie inne gatunki? Zarówno bąk, błotniak stawowy i żuraw nie są gatunkami szczególnie zagrożonymi. Liczebność pierwszych dwóch gatunków w skali kraju oceniana jest jako stabilna, a żurawia jako silnie wzrastająca (Neubauer i in. 2011).	Komitet Ochrony Orłów	Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący. Żuraw nie jest przedmiotem ochrony. Według wytycznych do sporządzania PZO dla wszystkich przedmiotów ochrony jeżeli nie mają oceny FV należy przewidzieć działania ochronne, w tym dla bąka i błotniaka stawowego.
10.	Pomimo zdefiniowania „Sukcesywnego zmniejszania się poziomu wód gruntowych” jako jednego z głównych czynników	Komitet Ochrony Orłów	Uwaga nie została uwzględniona w PZO.

	<p>zagrożających awifaunie Doliny Górnej Narwi, zaplanowano bardzo niewiele działań zmierzających do wyeliminowania tego czynnika. Są to renaturalizacja starorzeczy w okolicach miejscowości Puchły i Narew jako działanie ochronne dla rybitwy czarnej (zadanie nr 14), a także „Zarządzanie zasobami wodnymi” w przypadku rybitwy białoskrzydłej (zadanie nr 15). Działanie te są jak najbardziej słuszne. Zasadne by było, aby w sporządzeniu strategii zadania nr 15 wzięli udział niezależni hydrologi, hydrobiolodzy, a także przedstawiciele Narwiańskiego PN, którego hydrologia również zależy od gospodarowania zasobami wodnymi Zbiornika Siemianówka.</p>		<p>Dopiero w wykonaniu strategii przewidziano udział niezależnych hydrologów, hydrobiologów oraz przedstawicieli Narwiańskiego PN, która określi rodzaj prac, ich zakres oraz ich lokalizację. Renaturalizacja starorzeczy w okolicach miejscowości Puchły i Narew jest działaniem ochronnym dla rybitwy czarnej, natomiast „Zarządzanie zasobami wodnymi” dotyczy rybitwy białoskrzydłej. Przeprowadzenie tych prac jednak polepszy warunki do gniazdowania dla wszystkich gatunków ptaków wodno-błotnych.</p>
11.	<p>Bardzo istotne byłoby również w przypadku większości gatunków wprowadzenie zapisów ochronnych dotyczących działań wpływających na pogorszenie stosunków wodnych. Działania takie jak budowa nowych systemów melioracji, budowa stawów oraz konserwacja gruntowna cieków i kanałów odprowadzających wodę powinny wymagać przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.</p>	Komitet Ochrony Orłów	<p>Uwaga nie została uwzględniona. Określenie wpływu działań, takich jak budowa nowych systemów melioracji, budowa stawów oraz konserwacja gruntowna cieków i kanałów odprowadzających wodę na przedmioty ochrony obszaru Natura 2000, odbywa się w ramach procedury OOS i nie jest regulowane przez PZO.</p>

12.	Zaproponowane działania nie przeciwdziałają przedstawionym zagrożeniom. Np. sukcesja roślinności szuwarowej w przypadku kropiatki jest czynnikiem drugorzędnym w stosunku do zachowania właściwych stosunków wodnych. Podobnie w przypadku większości gatunków dolin rzecznych – niewiele działań ochronnych uwzględnia zachowanie odpowiedniej hydrologii siedlisk. Większość proponowanych działań jest zdefiniowana zbyt ogólnie, a środki planowane na wykonanie tych działań wydają się zbyt wysokie w stosunku do spodziewanych efektów. Mało prawdopodobne jest również, aby takie środki w rzeczywistości mogły być pozyskane na realizację wszystkich z tych zadań.	Komitet Ochrony Orlów	Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący. Zaplanowanie zachowania odpowiedniej hydrologii siedlisk należy skierować do specjalistów (hydrologów, hydrobiologów). Środki finansowe na zahamowanie sukcesji roślinności szuwarowej są na najbliższe lata zapewnione w postaci dopłat rolnośrodowiskowych. Inwentaryzacja ornitologiczna z 2007 i 2010 roku wykazała, że praktycznie wszystkie użytki zielone (łąki i pastwiska) spełniają warunki do uzyskania dopłat.
13.	Proponowany nowy formularz danych SDF został sporządzony niekonsekwentnie. Liczebność niektórych gatunków osiadłych została podana w bardzo szerokim zakresie, który nie może być wynikiem naturalnych fluktuacji gatunku (dzięcioł średni, jarząbek).	Komitet Ochrony Orlów	Uwagę uwzględniono w PZO. W projekcie korekty SDF dane dotyczące liczebności gatunków zostaną ponownie zweryfikowane.
14.	Należy jeszcze raz sprawdzić poprawność stylistyczną, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu. Tego typu błędy są dosyć liczne w tekście i wymagają poprawy.	Komitet Ochrony Orlów	Uwagę uwzględniono w PZO.
15.	Pkt. 1.5 SDP – brakuje uzasadnienia dla cietrzewia	Komitet Ochrony Orlów	Uwagę uwzględniono w PZO. Pkt 1.5. Ustalenie przedmiotów ochrony objętych Planem: Dla cietrzewia w ostatniej kolumnie

			wprowadzono zapis: „Zapisy w SDF zweryfikowano danymi z inwentaryzacji terenowych w 2007 i 2010 r.”.
16.	<p>Pkt 2.6.3 SDP:</p> <p>– odnośnie cyranki - dane źródłowe mówią o zagęszczeniu na 10 km².</p> <p>- odnośnie jarzábka i wodnika - informacja nie zgadza się z liczebnością podaną w SDF,</p> <p>- odnośnie kropiatki - chodzi zapewne o 2010 rok,</p> <p>- odnośnie derkacza - Czy nie wkradł się tu przypadkiem błąd? Taka liczebność wydaje się mało prawdopodobna.</p>	Komitet Ochrony Orłów	<p>Uwagi nie uwzględniono w PZO.</p> <p>Liczebność cyranki podano wg danych z opracowania: Pugacewicz E. 2007: Awifauna lęgowa Doliny Górnej Narwi w latach 1978-2007. Maszynopis PTO. Zgodnie z inwentaryzacją przeprowadzoną w 2007 r. liczebność cyranki oceniono na 90-100 par.</p> <p>Podane w SDP liczebności gatunków wynikają z cytowanych opracowań z 2007 i 2010 roku.</p> <p>Uwagę dotyczącą kropiatki uwzględniono w PZO.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco. Odnośnie derkacza liczebności podane są prawidłowe i rzeczywiście są to wartości najwyższe stwierdzone w Polsce (Pugacewicz 2010).</p>

	<p>- odnośnie dubelta - brakuje cytacji do danych źródłowych i informacji w jaki sposób liczono samice (z uwagi na biologię gatunku ocena ta może być bardzo nieprecyzyjna lub wręcz niemożliwa).</p> <p>- odnośnie wodniczki - Wodniczka jest gatunkiem stenotopowym o wyraźnie określonych preferencjach siedliskowych (informacje szczegółowe zawarto w Krajowej Strategii Ochrony Wodniczki). W związku z tym zmiany siedliskowe mogą znacząco wpływać na atrakcyjność siedlisk i zmiany liczebności gatunku. Czynniki ten w większym stopniu wpływa na fluktuacje liczebności niż równoległa sytuacja w pozostałych populacjach. Pugaczewicz (1995) podaje dla tego roku liczebność 118-133 samców.</p>		<p>Uwagę rozpatrzono następująco. Odnośnie dubelta stwierdzenie dotyczące samic jest tylko sugestią autora „że liczba gniazdujących samic w ostatnich latach może być dużo mniejsza, aniżeli w latach 80” i została zawarta w opracowaniu Pugaczewicz E. „Awifauna lęgowa Doliny Górnej Narwi w latach 1978-2007”.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco. Odnośnie wodniczki rzeczywiście Pugaczewicz (1995) podaje dla tego roku liczebność 118-133 samców, ale publikacja ta obejmuje również obszar Doliny Narwi obecnie zalany przez Zbiornik Siemianówkę, gdzie przed jego utworzeniem odnotowano 100-110 samców śpiewających tego gatunku, ale teren ten nie jest obszarem Natury 2000. Dlatego w PZO podano rzeczywistą liczebność -18-23 samców dla tych lat stwierdzonych na omawianym obszarze Natura 2000 w ramach PZO.</p>
17.	Pkt 3 SDP – dla zielonki podano błędnie parametr populacji	Komitet Ochrony Orłów	Uwagę uwzględniono w PZO.

			<p>Pkt 3 - Stan ochrony przedmiotów ochrony objętych Planem.</p> <p>Dla populacji zielonki zmieniono parametr populacji - określono jako U1.</p>
18.	<p>Pkt 6 SDP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - bąk (działanie 1) - Sugerowane jest odstępianie od wykonania strategii gatunku ze względu na i tak już wysokie koszty działań ochronnych i fluktuacje populacji w zależności od uwodnienia siedlisk w DGN. Działania ochronne powinny skoncentrować się na siedliskach, np. renaturalizacji starorzeczy, tak jak w przypadku rybitwy czarnej. - orlik krzykliwy (działanie 29) - Zasadne byłoby zaplanowanie orientacyjnej powierzchni działań i przedstawienie graficzne obszarów zaplanowanych do przeprowadzenia działań. - wodnik (działanie 7) - o jaki stan chodzi? stan ochrony czy stan populacji? - kropiatka (działanie 8) - Wypas nie jest szczególnie wskazany jako forma ochrony siedlisk tego gatunku, a raczej ekstensywne 	Komitet Ochrony Orlów	<p>Uwagi nie uwzględniono w PZO.</p> <p>Ze względu na duże fluktuacje liczebności tego gatunku (2-49), oraz bardzo częstą zmianę miejsc gniazdowania planowane jest wykonanie inwentaryzacji dla tego gatunku. Natomiast proponowane jest odstępianie od działań ochronnych dla tego gatunku.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco.</p> <p>Orlik krzykliwy: w ramach prac nad PZO wyznaczono łąki, których lokalizacja podana jest w formie numerów działek, na których mają być podjęte określone działania.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco.</p> <p>Wodnik - dotyczy stanu populacji.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco.</p> <p>Na terenie DGN stwierdzono duże</p>

	<p>użytkowanie kośne. Najważniejszym czynnikiem jest jednak zachowanie odpowiednich stosunków wodnych, o których autorzy planu nie wspominają. Czy aż tak wysokie środki są niezbędne?</p> <p>- dubelt (działanie 12) - Zaplanowany koszt tej strategii jest wyższy niż przygotowanie PZO dla Doliny Górnej Narwi.</p> <p>- dzięcioł białogrzbisty (działanie 17) - Na co przeznaczone mają</p>		<p>zagęszczenie kropiatek właśnie na ekstensywnie użytkowanych pastwiskach. Dopiero wykonanie strategii gospodarowania wodą, w której realizacji przewidziano udział niezależnych hydrologów i hydrobiologów, pozwoli na zaplanowanie prac związanych z zachowaniem odpowiednich stosunków wodnych. Środki finansowe na zahamowanie sukcesji roślinności szuwarowej są na najbliższe lata zapewnione w postaci dopłat rolnośrodowiskowych, a inwentaryzacja ornitologiczna z 2007 i 2010 roku wykazała, że praktycznie wszystkie użytki zielone (łąki i pastwiska) spełniają warunki w celu uzyskania dopłat.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco. Jest to rzeczywisty przewidywany koszt pracy zespołu, w tym hydrologów i geodetów.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco. Środki między innymi przeznaczone mają być na wyjazdy terenowe</p>
--	---	--	---

	<p>być te środki?</p> <p>- wodniczka (działanie 19) - Brakuje tu odniesienia do krajowej strategii ochrony gatunku.</p>		<p>niezależnych ekspertów w ciągu 10 lat w celu sprawdzenia czy rzeczywiście ilość martwego drewna wzrasta.</p> <p>Uwagę rozpatrzono następująco. Wykonanie inwentaryzacji wodniczki będzie nawiązywało do krajowej strategii gatunku.</p>
19.	<p>Pkt 7 SDP:</p> <p>- koszt 20-25 tys. zł - czy koszt dotyczy najbliższych 10 lat, czy też 1 sezonu monitoringu?</p> <p>- Wszystkie gatunki z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej - Zaplanowane inwentaryzacje i monitoring nakładają się na siebie kilkakrotnie. Zaplanowano inwentaryzacje wybranych gatunków w ramach "opracowania strategii ochrony gatunków", monitoring na powierzchniach próbnych oraz monitoring wybranych gatunków na całości obszaru. Należałoby usystematyzować zaplanowane działania.</p>	Komitet Ochrony Orłów	<p>Uwagi rozpatrzono w następujący sposób.</p> <p>Koszt dotyczy jednego sezonu.</p> <p>Przez pierwsze 5 lat jest przewidziany monitoring na wybranych powierzchniach próbnych, a następnie co 3-5 lata w zależności od uzyskanych wyników z pierwszych 5 lat.</p> <p>Co 5 lat przewidziana jest inwentaryzacja wszystkich gatunków z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej. Oczywiście jeżeli będzie liczenie kompleksowo obszaru całej doliny to nie ma sensu zlecenie oddzielnego dla powierzchni monitoringowych. Należy połączyć inwentaryzację z opracowaniem strategii ochrony wybranych</p>

	<p>- tab. 7.1 (powierzchnia nr 3) - Powierzchnia ta dotyczy tylko 1 gatunku, który jest również inwentaryzowany na sąsiedniej prawie 6-krotnie większej powierzchni. Może warto by było zmienić lokalizację tej powierzchni na inną, zawierającą również inne cenne gatunki.</p>		<p>gatunków ptaków w ramach PZO, ale aktualnie trudno określić kiedy będą na te prace odpowiednie fundusze.</p> <p>Uwagi nie uwzględniono w PZO. Monitoring zaplanowano, żeby śledzić zmiany występowania wszystkich cennych gatunków. Systematyczne jego prowadzenie pozwoli na ewentualne zmiany miejsc monitoringu dla wybranego gatunku.</p>
20.	<p>Załącznik nr 4 do zarządzenia (cele działań ochronnych):</p> <p>W załączniku nr 4 lista przedmiotów ochrony, dla których określono cele działań ochronnych liczy łącznie 20 gatunków, obejmuje przy tym gatunki nie będące przedmiotami ochrony w obszarze (orlik krzykliwy, żuraw, rybitwa rzeczna i gąsiorek). Wśród gatunków, które są przedmiotami ochrony w obszarze PLB200007 a nie znalazły się na ww. liście są: batalion, uszatka błotna, perkoz rdzawoszyi, cyranka, wodnik, rycyk, krwawodziób oraz migrujące stada gęsi zbożowej, białoczelnej, świstuna, rożeńca i czajki.</p>	GDOŚ	<p>Uwaga została rozpatrzona następująco.</p> <p>W PZO nie ujęto wszystkich gatunków będących przedmiotami ochrony z przyczyn niezależnych od Wykonawcy. Prace nad PZO rozpoczęły się wiosną 2011 r. - natomiast niektóre gatunki stały się przedmiotami ochrony w obszarze w wyniku aktualizacji SDF obszaru we wrześniu 2011 r. Niemniej jednak, w projekcie PZO wprowadzono niezbędne poprawki, mające na celu dostosowanie dokumentu do aktualnego SDF.</p>

			<p>Gatunki takie jak np.: batalion, który nie gniazduje na tym terenie od wielu lat, został zaproponowany do skreślenia z listy przedmiotów ochrony. Do chwili obecnej nie została wykonana w formie pisemnej żadna inwentaryzacja ptaków migrujących dla obszaru Doliny Górnej Narwi.</p> <p>Gatunki ptaków będące nowymi przedmiotami ochrony w obszarze zostały ujęte tylko w projekcie dokumentacji PZO. Wpisy dotyczące tych gatunków zostały usunięte z projektu zarządzenia. Umieszczenie ich w zarządzeniu będzie możliwe dopiero po zatwierdzeniu przez KE zweryfikowanego SDF obszaru.</p>
21.	<p>Załącznik nr 5 do zarządzenia (działania ochronne):</p> <p>W załączniku nr 5 ujęto część brakujących przedmiotów ochrony – wodnika, krwawodzioba i rycyka – wskazując na konieczne działania ochronne. Wśród nich znalazły się też postulaty kompleksowych inwentaryzacji tych i pozostałych gatunków, co dziwi, gdyż w 2010 r. na zlecenie GDOŚ PTOP przeprowadziło inwentaryzację ornitologiczną całego obszaru Dolina Górnej Narwi. Pomimo dopisania do listy 3 wskazanych wyżej gatunków, lista przedmiotów ochrony wraz przypisanymi</p>	GDOŚ	<p>Uwaga została rozpatrzona następująco.</p> <p>W 2010 roku warunki hydrologiczne panujące w sezonie lęgowym były nie spotykane na tym terenie w ostatnich 20-30 latach. Praktycznie miejsca rozrodu rycyka i krwawodzioba były prawie w 100% zalane wodą, a wodnik</p>

	<p>działaniami liczy 20 pozycji. Wskazano przy tym działania dla gatunków nie będący przedmiotami ochrony – orlika krzykliwego i rybitwy rzecznej.</p>	<p>gniazdował w takich miejscach, gdzie na przestrzeni ostatnich 20 lat nie był spotykany. Dlatego wzięcie pod uwagę w PZO tych wyników spowodowałoby zaplanowanie działań ochronnych znacznie odbiegających od rzeczywistych potrzeb dla tych gatunków.</p> <p>Gatunki ptaków będące nowymi przedmiotami ochrony w obszarze zostały ujęte tylko w projekcie dokumentacji PZO. Wpisy dotyczące tych gatunków zostały usunięte z projektu zarządzenia. Umieszczenie ich w zarządzeniu będzie możliwe dopiero po zatwierdzeniu przez KE zweryfikowanego SDF obszaru.</p> <p>Pierwotnie w PZO nie ujęto wszystkich gatunków będących przedmiotami ochrony z przyczyn niezależnych od Wykonawcy. Prace nad PZO rozpoczęły się wiosną 2011 r. - natomiast niektóre gatunki stały się przedmiotami ochrony w obszarze w wyniku aktualizacji SDF obszaru we wrześniu 2011 r.</p> <p>W projekcie PZO wprowadzono niezbędne poprawki, mające na celu</p>
--	--	---

			dostosowanie dokumentu do aktualnego SDF.
22.	<p>Załącznik nr 7 do zarządzenia (monitoring):</p> <p>W załączniku nr 7 wskazano działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony – w części pierwszej wskazano konkretne gatunki (w sumie 22), w drugiej – wszystkie gatunki z załącznika I DP. Konstrukcja tej tabeli jest niezrozumiała, biorąc pod uwagę fakt, iż w pierwszej części są ujęte zarówno gatunki z zał. I DP jak i gatunki migrujące nieujęte w zał. 1. Które zatem gatunki z zał. 1 DP będą monitorowane zgodnie z zaleceniami z części drugiej tabeli (monitoring co 5 lat) – batalion, uszatka błotna stanowiące przedmiot ochrony czy też może wszystkie inne, nie stanowiące przedmiot ochrony? W części pierwszej wspomnianej tabeli postuluje się monitorowanie stanu gatunków nie będących przedmiotami ochrony – np. orlika krzykliwego czy gąsiorka.</p> <p>Jak rozumiem, wynika to z faktu, iż monitoring będzie dotyczył 8 powierzchni próbnych, które nie są dedykowane konkretnym gatunkom lecz zbiorowiskom (de facto dotyczy monitorowania stanu siedlisk ptasich; propozycja przekazana przez PTO w ramach realizowanej na zlecenie GDOS inwentaryzacji w 2010 r.). Obawiam się, że w przypadku gatunków takich jak cietrzew (<i>nota bene</i> – na której z 8 powierzchni będzie on monitorowany?) tak zaplanowany monitoring nie wystarczy. Co z pozostałymi przedmiotami ochrony – a szczególnie stadami migrujących gęsi i kaczek? Czy wskazane w zał. nr 8 powierzchnie są tożsame z tymi, na których prowadzono liczenia w 2010 r.? Nie rozumiem, dlaczego monitoring ma być prowadzony co 3-5 lat. Żeby mieć sensowne wyniki warto</p>	GDOŚ	<p>Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący.</p> <p>Powierzchnie monitoringowe tak zostały zaplanowane, żeby odzwierciedlały trendy w zmianach liczebności przedmiotów ochrony na tym obszarze. Jednak przynajmniej raz na 5 lat należy wykonać inwentaryzację dla całego obszaru dla wszystkich gatunków z I załącznika Dyrektywy Ptasiej oraz gatunki migrujące ptaków wodno-błotnych.</p> <p>Optymalnie byłoby aby pełna inwentaryzacja była przeprowadzana w każdym roku.</p> <p>Przez pierwsze 5 lat monitoring przewidziany jest na wybranych powierzchniach próbnych, a następnie co 3-5 lat w zależności od uzyskanych wyników z pierwszych 5 lat. Uzyskane wyniki wskażą czy zasadnym będzie liczenie co 2 lata. Właśnie takie liczenie na wybranych powierzchniach pozwoli na określenie pojawiających się zmian w siedliskach, jak i</p>

	<p>utrzymać stały schemat – np. co 2 lub 3 lata. Nie jestem przekonany, czy monitorowanie stanu gatunków co 5 lat pozwoli na uchwycenie pojawiających się ewentualnych zmian w siedliskach i liczebnościach populacji wystarczająco wcześnie, by im zapobiegać.</p>		<p>liczebnościach populacji wybranych gatunków. Inwentaryzacja co 5 lat pozwoli na weryfikację danych oraz na ocenę skuteczności podjętych działań ochronnych w ramach PZO.</p> <p>Gatunki ptaków będące nowymi przedmiotami ochrony w obszarze zostały ujęte tylko w projekcie dokumentacji PZO. Wpisy dotyczące tych gatunków zostały usunięte z projektu zarządzenia. Umieszczenie ich w zarządzeniu będzie możliwe dopiero po zatwierdzeniu przez KE zweryfikowanego SDF obszaru.</p> <p>W projekcie zarządzenia zaplanowano monitoring tylko dla gatunków będących przedmiotami ochrony w obszarze.</p>
23.	<p>Załącznik nr 3 do zarządzenia (Zagrożenia):</p> <p>W załączniku nr 3 obejmującym identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków ptaków i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony wymieniono 24 gatunki ptaków, w tym 3 nie będące przedmiotami ochrony w obszarze (orlik krzykliwy, rybitwa rzeczna i gąsiorek). Brak szeregu gatunków, które stanowią przedmioty ochrony (np. migrujące stada kaczek i gęsi, uszatki błotnej, itd).</p>	GDOŚ	<p>Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący.</p> <p>W PZO nie ujęto wszystkich gatunków będących przedmiotami ochrony z przyczyn niezależnych od Wykonawcy. Prace nad PZO rozpoczęły się wiosną 2011 r. - natomiast niektóre gatunki stały się przedmiotami ochrony w obszarze</p>

			<p>w wyniku aktualizacji SDF obszaru we wrześniu 2011 r.</p> <p>Gatunki takie jak np. batalion, który nie gniazduje na tym terenie od wielu lat, został zaproponowany do skreślenia z listy przedmiotów ochrony . Do chwili obecnej nie została wykonana w formie pisemnej żadna inwentaryzacja ptaków migrujących dla obszaru Doliny Górnej Narwi.</p> <p>Gatunki ptaków będące nowymi przedmiotami ochrony w obszarze zostały ujęte tylko w projekcie dokumentacji PZO. Wpisy dotyczące tych gatunków zostały usunięte z projektu zarządzenia. Umieszczenie ich w zarządzeniu będzie możliwe dopiero po zatwierdzeniu przez KE zweryfikowanego SDF obszaru.</p> <p>W projekcie PZO wprowadzono niezbędne poprawki, mające na celu dostosowanie dokumentu do aktualnego SDF.</p>
24.	<p>Projekt zarządzenia:</p> <p>- W SDF obszaru PLB200007 Dolina Górnej Narwi ujęto łącznie 27 gatunków ptaków stanowiących przedmiot ochrony. Zostały</p>	GDOŚ	<p>Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący.</p> <p>Podczas tworzenia PZO</p>

	<p>one wskazane między innymi na podstawie zeszłorocznej (2010 r.) inwentaryzacji ornitologicznej przeprowadzonej przez Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. Analiza przedstawionych przez RDOŚ w Białymstoku dokumentów do projektu planu zadań ochronnych dowodzi, iż podczas tworzenia przedmiotowego opracowania nie wzięto pod uwagę aktualnej wiedzy naukowej o przedmiotowym obszarze.</p> <p>- Powinno być tak jak w rozporządzeniu Ministra Środowiska - najpierw nazwa a potem kod obszaru Natura 2000.</p>		<p>wykorzystano wszystkie dostępne materiały: publikacje i maszynopisy, obserwacje terenowe oraz materiały nie opublikowane (zgromadzone w regionalnej kartotece ornitologicznej), które zweryfikowano podczas wizji terenowej w 2011 r.</p> <p>W projekcie PZO nie ujęto wszystkich gatunków będących przedmiotami ochrony z przyczyn niezależnych od Wykonawcy. Prace nad PZO rozpoczęły się wiosną 2011 r., natomiast niektóre gatunki stały się przedmiotami ochrony w obszarze w wyniku aktualizacji SDF obszaru we wrześniu 2011 r.</p> <p>W projekcie PZO wprowadzono niezbędne poprawki, mające na celu dostosowanie dokumentu do aktualnego SDF.</p> <p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p>
25.	<p>Na większości map daje się zauważyć wyraźnie przesunięcie wektorowych granic obszarów Natura 2000 lub granic działek ewidencyjnych w stosunku do rastra mapy topograficznej.</p>	Towarzystwo Ochrony Siedlisk ProHabitat	<p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Kwestię tę zweryfikowano dla</p>

	Prawdopodobnie jest to usterka techniczna, mogąca wynikać z błędnego przeliczenia układów współrzędnych mapy. Sugeruję zweryfikować tą kwestię w odniesieniu do wszystkich map tematycznych.		wszystkich map tematycznych
	<p>Należałoby uzupełnić projekt korekty SDF ściśle według instrukcji opracowanej przez GDOŚ:</p> <p>W punkcie 3 (3.1.a, 3.2.c, 3.2.d, 3.2.e, 3.2.f) należy uwzględnić siedliska z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej oraz gatunki z Załącznika II i IV Dyrektywy Siedliskowej, których zachowanie jest istotne dla ochrony gatunków ptaków stanowiących przedmiot ochrony w obszarze. Wszystkie gatunki wskazane w tej części muszą mieć ocenę D.</p> <p>Nie wypełnione zostały punkty 5.1 i 5.2;</p> <p>Brakuje punktu 6.2 Zarządzanie obszarem;</p> <p>W punkcie 8 brakuje informacji dotyczących miejsca i daty wykonania zdjęć fotograficznych.</p>	Towarzystwo Ochrony Siedlisk ProHabitat	Uwagi uwzględniono w PZO.
26.	<p>Uwagi do projektu PZO:</p> <p>1. W punkcie 3 szablonu dokumentacji planu zdublowany został zapis dotyczący oceny parametrów siedliska dla gąsiora.</p> <p>2. W punkcie 6 szablonu dokumentacji Planu określone w tabeli numery wydziałów wskazujące miejsce realizacji działań ochronnych – nie są identyczne z numerami wydziałów przedstawionymi w załączniku nr 5 dotyczącym wykazu działek ewidencyjnych. Należałoby to w sposób jednoznaczny zweryfikować.</p>	Towarzystwo Ochrony Siedlisk ProHabitat	<p>Uwagę uwzględniono w PZO.</p> <p>Uwagę uwzględniono w PZO.</p>

<p>3. Punkt 7 szablonu dokumentacji powinien dotyczyć ustalenia działań w zakresie monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony. Natomiast w punkcie 7 konsultowanego projektu Planu ujęty został monitoring gatunków ptaków będących przedmiotami ochrony na 8 powierzchniach monitoringowych, na których zgodnie z załącznikiem nr 6 – przedstawione zostały także gatunki ptaków nie będące przedmiotami ochrony w obszarze. Ponadto, dodatkowo zaplanowany został monitoring wszystkich gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Sugeruję rozważyć zasadność takiego podejścia w PZO.</p> <p>4. W ramach modułu C autorzy zaproponowali działania ochronne niezbędne do poprawy lub utrzymania korzystnego stanu ochrony przedmiotów ochrony. Mając na uwadze, że gatunki ptaków będące przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 związane są głównie z siedliskami hydrogenicznymi, należy wprowadzić zapisy uszczegółowiające sposób realizacji zabiegów ochronnych mając na uwadze niekorzystne warunki pogodowe.</p> <p>5. Dla gatunków kropiatka i derkacza proponowany jest następujący zapis dotyczący zakresu prac: „Prowadzenie wypasu (nie więcej niż 1 krowa na 1 ha) lub usuwanie krzewów i drzew oraz koszenie w terminie od 1 sierpnia do 31 października, jeżeli pokrywa śnieżna pozwala na prowadzenie prac, zebranie biomasy przez złożenie w stogi lub</p>		<p>Uwaga została rozpatrzona następująco. Częste liczenie przedmiotów ochrony na wybranych powierzchniach, rozszerzonych o wybrane gatunki ptaków, pozwoli na określenie zmian w siedliskach, jak i liczebnościach populacji gatunków. Inwentaryzacja co 5 lat pozwoli na uaktualnienie danych oraz na ocenę skuteczności podjętych działań ochronnych w ramach PZO.</p> <p>Uwaga została uwzględniona w PZO poprzez wprowadzenie proponowanego zapisu dla wodniczki, kropiatki i derkacza.</p> <p>W przypadku takich gatunków jak: krwawodziób, dubelt, rycyk, wodniczka nie zaplanowano działań związanych z ochroną czynną.</p>
--	--	---

	<p>baloty do 4 tygodni po pokosie i wywóz w dogodnym terminie, lecz nie później niż do końca lutego. Zakaz koszenia okrężnego od zewnątrz do środka, zakaz nawożenia. Koszenie powyżej kęp turzycowych jeśli występują. Zwiększenie obszaru nie koszonego w pakiecie 5 programu rolno środowiskowego „ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000” z 5-1% do 15-25% (w miejscach gdzie nie występuje wodniczka <i>Acrocephalus paludicola</i>), przy czym w każdym roku musi to dotyczyć innej części użytkowanej działki rolnej.</p> <p>Proponuje się dodać powyższy zapis również w przypadku innych gatunków, które wymagają działań związanych z ochroną czynną, czyli: krwawodziób, dubelt, rycyk, wodniczka (w zakresie terminu realizacji).</p>		
27.	<p>Przedmiotami ochronnymi objętymi PZO występującymi na gruntach Nadleśnictwa są następujące gatunki ptaków; cietrzew, derkacz, kropiatka, bąk, wodniczka, rybitwa czarna i gąsiorek. Jako jeden z podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie działań ochronnych dla tych gatunków wskazany jest zarządca terenu. Oznacza, to że Nadleśnictwo będzie zobligowane do realizacji zaleceń planu na gruntach lasów Państwowych. PZO nie wskazuje natomiast, po czyjej stronie będzie finansowanie tych zadań?</p>	Nadleśnictwo Żednia	<p>Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący.</p> <p>Finansowanie działań leży po stronie podmiotu odpowiedzialnego za ich wykonywanie. PZO nie wskazuje źródła finansowania działań.</p>
28.	<p>Szacunkowy koszt zadania „powstrzymanie sukcesji” ujęty w PZO to 1 tys. zł/ha (w przypadku siedlisk derkacza). W opinii Nadleśnictwa jest to znacznie zaniżona kwota. W roku 2011 nadleśnictwo odtwarzało łąki i poniosło koszty ponad 5 tys. zł/ha (łącznie z odkrzaczaniem).</p>	Nadleśnictwo Żednia	<p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że duży nakład na odkrzaczanie dotyczy tylko pierwszego sezonu w</p>

			następnych latach pozostaje tylko koszt jednokrotnego koszenia i zebrania biomasy.
29.	W udostępnionych na stronie RDOŚ materiałach brakuje map z rozmieszczeniem rybitwy białoskrzydłej oraz cyranki.	Nadleśnictwo Żednia	Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący. Obecny PZO nie przewiduje bezpośrednich działań dla tych gatunków na omawianym obszarze Natura 2000.
30.	<p>Z uwagi na powtarzający się zapis w projekcie PZO, iż „podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie” działań ochronnych jest właściwe nadleśnictwo oraz obowiązujące w tej kwestii przepisy prawne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Art. 32 ust. 4 ustawy o ochronie przyrody – <i>na terenie zarządzanym przez PGL LP na obszarze Natura 2000 zadania w zakresie ochrony przyrody wykonuje samodzielnie Nadleśniczy zgodnie z ustaleniami planu zadań ochronnych lub planu ochrony uwzględnionymi w PUL,</i> - Art. 39 ustawy o ochronie przyrody - <i>źródłem finansowania kosztów związanych z wdrożeniem i funkcjonowaniem sieci N2000 są środki Wspólnoty, budżetu państwa oraz funduszy celowych (nie zostały wymienione środki własne LP),</i> - Art. 54 pkt 5 ustawy o lasach – <i>LP otrzymują dotacje celowe z budżetu państwa na zadania zlecone przez administrację rządową, m.in. sprawowanie nadzoru nad obszarami wchodzącymi w skład sieci N2000,</i> <p><i>nie ma możliwości finansowania tych zabiegów ze środków własnych nadleśnictwa (nie są elementami gospodarki leśnej)</i></p>	RDLP w Białymstoku	<p>Uwaga nie została uwzględniona w PZO.</p> <p>Zgodnie z wytycznymi GDOŚ (pismo znak DON-WP.082.1.45.2013.jb.3 z dnia 18 lipca 2013r.), w akcie prawa miejscowego, jakim jest zarządzenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, nie znajduje uzasadnienia uzależnienie zapisu realizacji działań ochronnych od uzyskania środków finansowych.</p>

	<p><i>oraz nie są możliwe do finansowania ze środków funduszu leśnego (wykraczają poza katalog celów możliwych do finansowania określonych w art. 58 ustawy o lasach).</i></p> <p><i>W związku z powyższym przy zadaniach ochronnych nie związanych z gospodarką leśną (np. koszenie, odkrzaczanie, powstrzymywanie sukcesji, budowa bystrotoków i innych urządzeń mającej retencji, itp.) wnioskuje się o wprowadzenie do PZO stosownych zapisów dotyczących potrzeby zapewnienia przez organy ochrony przyrody środków finansowych na realizację zadań ochronnych. Proponuje się zapis: Podmiot odpowiedzialny: „właściwe nadleśnictwo po zapewnieniu przez organ nadzorujący środki finansowych”.</i></p>		
31.	<p>Wg załącznika nr 3 do projektu zarządzenia RDOŚ - identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń) dla niektórych gatunków zapisano, iż:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>gospodarka leśna</u> stanowi zagrożenie. Jest to uogólnienie nie mające potwierdzenia w rzeczywistości. Zrównoważona, wielofunkcyjna gospodarka leśna jest jednym z działów gospodarki narodowej. Prowadzona jest w oparciu o ustawę o lasach oraz Politykę Leśną Państwa. Uwzględnia wszystkie obowiązujące przepisy prawa, w tym również z zakresu ochrony przyrody. Gospodarka leśna jest jednym z podstawowych czynników warunkujących trwałość lasów, a więc nie można jej traktować jako zagrożenia. Szkodliwe może być prowadzenie określonych czynności gospodarczych, w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów chronionych lub na ich terenie. (np. strefy ochrony, ograniczenie lub zaniechanie pozyskania drewna na niektórych siedliskach, itp.). Zagrożeniem może być z pewnością gospodarowanie niewłaściwe i niezgodne z przepisami prawa. 	RDLP w Białymstoku	<p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Prowadzona zrównoważona gospodarka leśna nie prowadzi w konsekwencji do pogorszenia stanu ochrony siedlisk i gatunków.</p> <p>W związku z powyższym postanowiono zmienić zapis dotyczący gospodarki leśnej jako zagrożenia poprzez dodanie opisu zagrożenia: „zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzania lasu nie stanowi zagrożenia dla przedmiotów ochrony”.</p>

	<p>Patrząc z punktu widzenia zaprezentowanego w PZO, zagrożeniem dla poszczególnych gatunków czy siedlisk może być transport kołowy i lotniczy, przemysł, energetyka itd., a tych gałęzi nie wymienia się w dokumencie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zagrożeniem wg PZO jest również <u>wycinanie lasu</u>. Termin bardzo ogólny. Nie wiadomo czy chodzi o stałe pozbawienie gruntu roślinności leśnej, planowe zabiegi pielęgnacyjne, czy też o zagospodarowanie rębne, w celu wprowadzenia nowego pokolenia i zachowania ciągłości funkcjonowania lasu; • usuwanie martwych drzew jako zagrożenie - to również uogólnienie. Ile martwych drzew ma pozostać. Czy w przypadku wielkopowierzchniowych klęsk na terenach leśnych, trzeba pozostawić wszystkie martwe drzewa? Proponuje się zapis „całkowite usuwanie martwych drzew”. 		<p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Postanowiono zmienić zapis dotyczący wycinania lasu jako zagrożenia poprzez dodanie opisu zagrożenia: „zagrożenie stanowi wycinanie lasu rozumiane jako działanie sprzeczne z wymogami ochronnymi dla poszczególnych przedmiotów ochrony”.</p> <p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Postanowiono zmienić zapis dotyczący usuwania martwych drzew jako zagrożenia poprzez dodanie opisu zagrożenia: „całkowite usuwanie martwych drzew”.</p>
32.	Brak mapy z rozmieszczeniem rybitwy białoskrzydłej, cyranki – w pkt. 2.6 Planu wykazano iż rozmieszczenie tych gatunków przedstawia załącznik nr 3.	RDLP w Białymstoku	Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący.

			Dokonano korekty w pkt. 2.6 SDP i podano informacje, iż rozmieszczenie gatunków opracowano w formie danych przestrzennych (plik shp), przy czym min. dla cyranki brakuje danych na temat rozmieszczenia gatunku w obszarze.
33.	<p>W zał. nr 8.3 - Załącznik nr 3 do Zarządzenia RDOŚ - Identyfikacja istniejących i potencjalnych zagrożeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bezpodstawa jest identyfikacja zagrożenia dla obszaru Natura 2000 jako: gospodarka leśna (zagrożenie istniejące wg projektu zadań) • modernizacja i zmiana dzierżawcy Stawów Pietkowskich (zarządcą stawów jest Nadleśnictwo Rudka); 	RDLP w Białymstoku	<p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Postanowiono zmienić zapis dotyczący gospodarki leśnej jako zagrożenia poprzez dodanie opisu zagrożenia: „zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzania lasu nie stanowi zagrożenia dla przedmiotów ochrony”.</p> <p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Postanowiono usunąć z PZO zapis wskazujący jako zagrożenie „modernizacja i zmiany dzierżawcy Stawów Pietkowskich”.</p>
34.	W zał. nr 8.5 - Załącznik nr 5 do Zarządzenia RDOŚ - Działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych:	RDLP w Białymstoku	Uwaga została uwzględniona w PZO.

<ul style="list-style-type: none"> • bocian biały – budowa platform pod gniazda – jako Podmiot odpowiedzialny figurują Polskie Zakłady Energetyczne. Proponuje się zmienić zapis na bardziej ogólny (np. zarządca lub właściciel infrastruktury przesyłowej lub energetycznej), gdyż nie ma takiego podmiotu jak Polskie Zakłady Energetyczne; • orlik krzykliwy – brak jest jednoznaczności, w działaniach ochronnych wymienia się usuwanie drzew i krzewów, a w załączniku nr 3 identyfikuje się istniejące zagrożenie dla obszaru wymieniając gospodarkę leśną oraz usuwanie drzew, • puchacz – obecnie w strefie ochrony puchacza istnieje gniazdo naturalne oraz zainstalowana została platforma w ramach projektu Bubobory - czy dodatkowo należy zainstalować jeszcze 3 platformy rozrodcze? • jako jeden z podmiotów odpowiedzialnych za wykonanie 		<p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Zrównoważona gospodarka leśna prowadzona na podstawie planu urządzania lasu nie stanowi zagrożenia dla przedmiotów ochrony. Natomiast zagrożenie określone jako „wycinanie lasu” rozumiane jest jako działanie sprzeczne z wymogami ochronnymi dla poszczególnych przedmiotów ochrony”.</p> <p>Uwaga została rozpatrzona w sposób następujący.</p> <p>Zainstalowanie platform lęgowych dotyczy pozostałych miejsc występowania puchacza (stwierdzonych w ostatnich latach).</p> <p>Uwaga nie została uwzględniona w</p>
--	--	---

	<p>zadań ochronnych wskazywany jest zarządca terenu co oznacza, że Nadleśnictwo będzie zobligowane do realizacji zaleceń na gruntach LP; PZO nie wskazuje po czyjej stronie będzie finansowanie tych zadań. W związku z tym wnioskuje się o dodatkowy zapis: <i>Podmiot odpowiedzialny: „właściwe nadleśnictwo pod warunkiem zapewnienia przez organy ochrony przyrody środków finansowych”</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> wg PZO szacunkowy koszt zadania „powstrzymanie sukcesji” to 1 tys. zł/ha (za usuwanie krzewów i drzew oraz koszenie). Jest to zbyt niska cena – w roku 2011 Nadleśnictwa realizując podobne zadania (odtworzenie łąk) ponosiły koszty ponad 5 tys. zł/ ha (łącznie z odkrzaczaniem). 		<p>PZO.</p> <p>Zgodnie z wytycznymi GDOŚ (pismo znak DON-WP.082.1.45.2013.jb.3 z dnia 18 lipca 2013r.), w akcie prawa miejscowego, jakim jest zarządzenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, nie znajduje uzasadnienia uzależnienie zapisu realizacji działań ochronnych od uzyskania środków finansowych.</p> <p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Należy zwrócić uwagę, że duży nakład na odkrzaczanie dotyczy tylko pierwszego sezonu w następnych latach pozostaje tylko koszt jednokrotnego koszenia i zebrania biomasy.</p>
35.	<p>W ramach konsultacji społecznych aktu prawnego, każdemu obywatelowi przysługuje prawo do wyrażenia swojej opinii. Tym samym pracownicy ARiMR mogą uczestniczyć w konsultacjach, jednak do wyrażenia stanowiska instytucji powinni oni posiadać odrębne upoważnienie. W odniesieniu do projektowanych PZO</p>	ARiMR	<p>Uwaga została uwzględniona w PZO.</p> <p>Z punktu 1.8 usunięty został wpis dotyczący przedstawiciela Biura</p>

	wymienione osoby jako przedstawiciele ARiMR nie posiadają takich upoważnień i informacje o konsultowaniu danego projektu PZO z ARiMR poprzez przedstawicieli poszczególnych biur powiatowych ARiMR należy usunąć.		Powiatowego ARiMR.
--	---	--	--------------------

12. Literatura

- Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z. (red.) 2009. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. GIOŚ, Warszawa.
- Dyrz A. 1989. Tereny ważne dla ornitologii i ochrony ptaków w Polsce. *Przegl. Zool.* 33(3): 417-437.
- Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.
- Gromadzki M., Błaszowska B., Chylarecki P., Gromadzka J., Sikora A., Wieloch M., Wójcik B. 2002. Sieć ostoi ptaków w Polsce. Wdrażanie Dyrektywy Unii Europejskiej o Ochronie Dzikich Ptaków. OTOP, Gdańsk.
- Gromadzki M., Gromadzka J., Sikora A., Wieloch M. 2002. Wielkość populacji i trendy liczebności wybranych gatunków ptaków lęgowych w Polsce w latach 1991-2002. ZO PAN, Gdańsk. Msc.
- Gromadzki M., Dyrz A., Głowaciński Z., Wieloch M. 1994. Ostoje ptaków w Polsce. OTOP, Bibl. Monitor. Środ., Gdańsk.
- Lewartowski Z. 1996. Waloryzacja awifauny lęgowej Doliny Górnej Narwi i konieczność jej ochrony. *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*. Z. 428 s. 123–141.
- Lewartowski Z., Piotrowska M., Pugacewicz E. 1983. Ornitologiczna waloryzacja doliny Narwi na odcinku Suraż-Żółtki. *Nauka i Praktyka* 1-2: 133-155.
- Niedźwiecki S. 2010. msc. Inwentaryzacja ornitologiczna Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 PLB200007 „Dolina Górnej Narwi”. PTOP, Białystok.
- Polski Atlas Ornitologiczny. 1986. Instrukcja zapisu obserwacji i wypełniania formularzy atlasowych. Komunikat 2. SO IE PAN, Gdańsk.
- Polski Atlas Ornitologiczny. 1988. Interpretacja kryteriów lęgowości i zmiany w tabeli kryteriów. Komunikat 4. SO IE PAN, Gdańsk.
- Północnopodlaska Kartoteka Ornitologiczna. 2000. Broszura instruktażowa. PTOP, Białowieża.
- Pugacewicz E. 2008. Awifauna lęgowa Doliny Górnej Narwi w latach 1978-2007. PTOP, Białystok.
- Pugacewicz E. 2007 msc. Inwentaryzacja zagrożonych gatunków ptaków lęgowych z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej UE na terenie OSO Natura

2000 „Dolina Górnej Narwi” w 2007 roku. PTOp, Hajnówka.

Pugacewicz E. 2004a. Awifauna lęgowa Bagna Wizna. Chrońmy Przyr. Ojcz. 60, 4: 17-46.

Pugacewicz E. 2004b msc. Awifauna fragmentu doliny Narwi między ujściami Małynki i Rudni. PTOp, Białystok.

Pugacewicz E. 2004c msc. Awifauna lęgowa fragmentu doliny Narwi między Ancutami i Kaczałami. PTOp, Białystok.

Pugacewicz E. 2002 msc. Stan populacji cietrzewia (*Tetrao tetrix*) w 2002 roku na tokowiskach objętych ochroną strefową w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego. PTOp, Białystok.

Pugacewicz E. 2000a. Rozmieszczenie, liczebność i rozród bociana białego (*Ciconia ciconia*) na Nizinie Północnopodlaskiej w 1995 r. Chrońmy Przyr. Ojcz. 56, 6: 37-70.

Pugacewicz E. 2000b msc. Inwentaryzacja rzadkich i ginących gatunków ptaków w dolinie Narwi na odcinkach Bondary-Suraż i Żółtki -Wizna. PTOp, Białystok.

Pugacewicz E. 1995. Awifauna lęgowa doliny górnej Narwi. Ptaki Półn. Podl. 1: 27-70.

Pugacewicz E. 1992 msc. Waloryzacja ornitologiczna gminy Narewka. PTOp, Białowieża.

Pugacewicz E. 1991 msc. Inwentaryzacja gniazd ptaków objętych ochroną stanowisk lęgowych na terenie nadleśnictw Bielsk, Nurzec i Rudka. PTOp, Białowieża.

Rzępała M., Kasprzykowski Z., Goławski A., Górski A., Dmoch A. 1999. Awifauna doliny dolnej Narwi. Not. Orn. 40,1-2: 23-44.

Sidło P. O., Błaszewska B., Chylarecki P. (red.) 2004. Ostoje ptaków o randze europejskiej w Polsce. OTOP. Warszawa,

Tomiałojć L. 1980. Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych. Not. Orn. 21: 33-54.

Tomiałojć L. 1990. Ptaki Polski – rozmieszczenie i liczebność. PWN. Warszawa.

Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. I-II. PTPP „pro Natura”. Wrocław.

Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.) 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce. OTOP, Marki.

13. Dokumentacja fotograficzna obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007

Fot. 1. Bocian biały Autor: Mateusz Matysiak

Fot. 2. Samiec cyranki. Autor: Mateusz Matysiak

Fot. 3. Zielonka Autor: Cezary Pióro

Fot. 4. Tokujący samiec dubelta Autor: Cezary Pióro

Fot. 5. Krwawodziób Autor: Cezary Pióro

Fot. 6. Podróżniczek Autor: Cezary Pióro

Fot. 7. Wodniczka Autor: Cezary Pióro

Zespół realizatorów Planu Zadań Ochronnych – eksperci przyrodnicy

dr Małgorzata Falencka-Jabłońska - koordynator PZO

Sławomir Niedźwiecki - ornitofauna

mgr inż. Wojciech Lomber - GIS

mgr inż. Krzysztof Furmanek - GIS

mgr inż. Magdalena Lewkowicz – GIS

14. Wykaz załączników

Załącznik nr 1. Aktualny SDF obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007

Załącznik nr 2. Mapa obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007

Załącznik nr 3. Wykaz działek ewidencyjnych dotyczących lokalizacji działań ochronnych dla poszczególnych gatunków ptaków